

Vážení čtenáři,

dříve než se ponoříte do stránek této brožurky ve snaze dovědět se něco o naší obci, dovolte mi, abych Vám krátce přiblížil její obsah a účel pro který vznikla.

Tato útlá knížečka má v myslích našich spoluobčanů oživit a zachovat informace z historie naší obce, ale nejen jí. Někomu se mohou zdát informace zde poskytnuté poněkud obšírné, bez přímé vazby k místu kde žijeme. Mnohé věci a události je však nutno chápat v širší souvislosti se znalostí života tehdejší doby a tehdejšího uspořádání světa.

Převážnou část obsahu tvoří materiál shromážděný v roce 1990 panem JUDr. Zdeňkem Špačkem ze Zlína, rokytnickým rodákem, který bohužel již není mezi námi. Tento materiál vyšel již v roce 1990 s názvem 800 let Rokytnice nad Rokytnou, Nahlédnutí do historie a je tedy velmi pravděpodobné, že pro mnohé z Vás nebude neznámým. Informace zde obsažené, jsou však dle mého názoru natolik cenné, že by bylo mrháním práce a úsilí jejich výše uvedeného autora, kdyby nebyly znovu použity a připomenuty.

Z mé strany jsou pouze doplněna fakta týkající se let po roce 1990, uvedená v kronikách a ostatních dostupných materiálech. Neměl jsem tedy v úmyslu ukrást plody práce někoho jiného. Naopak se nad jejím významem s pokorou klaním.

Přeji Vám tedy příjemnou četbu a berte vydání této brožury jako poctu a poděkování panu JUDr. Zdeňku Špačkovi.

Josef Herbrych

„Kraj, kde člověk vyrostl, bude jej pravděpodobně navždy a na všech místech obklopovat. Je to země básnického společenství, jedině skrze lásku k ní mohou lidé milovat svaž. Bez této rozhodující důvěrnosti by byl člověk všude cizincem.“ Tato slova spisovatele Vladislava Vančury krásně vyjadřují vztah každého z nás ke svému rodišti, kraji, kde jsme prožili svoje mládí. K tomuto kraji nás váží zvláštní citové vztahy, všechno co se tohoto kraje dotýká nás zajímá, o něm bychom toho chtěli vědět co nejvíce. Často jsem přemýšlel nad tím, jak asi žili moji předkové, jaká asi byla minulost mého rodiště, dnešní Rokytnice nad Rokytnou. Snažil jsem se proto shromáždit co nejvíce, byť i jen útržkovitých informací, z jednotlivých úseků našich dějin, které se Rokytnice týkají a shrnout je v jeden celek, který by dal aspoň částečnou představu o jejich osudech. Je to pohled jistě neúplný, ale snad i ten přispěje k jakémusi historickému povědomí obyvatel tohoto kraje a k tomu, aby s láskou a pokorou pomáhali rozvíjet a zvelebovat život v tomto tak trochu zapomenutém, ale krásném koutu naší vlasti.

20. únor 1990

JUDr. Zdeněk Špaček

Od prvních zmínek o Rokytnici do konce 14. století

Je poměrně málo míst u nás, jejichž kořeny jsou zakotveny v tak hluboké minulosti, jako je tomu u Rokytnice nad Rokytnou.¹⁾ Jak toto jméno vzniklo, nevíme. Rokyta je slovo užívané ve slovanských jazycích pro pojmenování vrby, jívky (tzv. kočičky). Slovo rokytnice tedy mělo význam bažiny zarostlé rokytím. Je možné, že k pojmenování Rokytnice došlo takto, mohlo tomu ovšem být i jinak.

První písemná zmínka o Rokytnici je z roku 1190. Jestliže už tehdy taková osada existovala, musíme její vznik klást ještě před tento rok. Všeobecně se o Třebíčsku usuzuje, že bylo osídleno už v pravěku, jak o tom svědčí nálezy kamenných a měděných zbraní a popelnic a zbylá hradiště (např. U Senorad a Časlavic). Zcela nepochybně se stalo Třebíčsko součástí Velkomoravské říše a lze tedy předpokládat, že už tehdy se setkali místní obyvatelé s křesťanstvím, šířeným Konstantinem a Metodějem (9. století), i když pohanství jistě ještě dlouho přežívalo. K nejstarším osazeným místům patří Přibyslavice, Tasov, Mohelno, Koněšín a osady podél Rokytné. První písemné doklady o tom však máme až z 12. století.

Které hlavní události charakterizovaly tehdejší dobu? Druhá polovina 11. století byla dobou ostrého zápasu mezi papeži a římskoněmeckými císaři o nadvládu nad křesťanstvem. Církev se začíná úspěšně bránit proti tomu, aby nejvyšší církevní (biskupství, arcibiskupství a dokonce i úřad papeže) byly obsazovány rozhodnutím světských panovníků. Prosazuje se názor vysokého kléru, že moc církve pochází od Boha je proto nezávislá na moci světské. Je známá potupná cesta německého krále a pozdějšího římskoněmeckého císaře Jindřicha IV. Z roku 1077 do Canossy, kde se z obavy před ztrátou koruny potupně pokoril papeži Řehořovi VII.

Z dnešního Turkestanu se tehdy hnuly turecké jezdecké kmeny Seldžuků a hnaly se na východ. V r. 1055 dobývají Bagdád, v r. 1065 napadají Byzantskou říši, zabírají Sýrii a Palestinu, území náležející až dosud arabskému státu. V r. 1077 se Seldžukové zmocňují „svatého města“ Jeruzaléma s hrobem Kristovým. Nedávno – v r. 1059 – došlo k rozkolu mezi západní katolickou a východní, pravoslavnou církví. V r. 1095 však papež Urban II. mobilizuje všechno křesťanstvo ke křížáckému tažení za osvobození Kristova hrobu. Jsme na počátku křížáckých výprav. To je hrubá charakteristika období, předcházejícího době, v níž se objevují první písemné památky o vzniku osídlení v našem kraji.

Po zániku Velkomoravské říše v 10. století, přesunulo se středisko státního útvaru, který ovládl naše území postupně do Čech. Hustota obyvatelstva na tomto území byla malá. Odhaduje se, že počet obyvatel činil jen něco málo přes milion.

1) Až do roku 1918 se Rokytnice nad Rokytnou nazývala Roketnice. V tomto textu je však jednotně označována názvem Rokytnice.

Hlavním výrobním odvětvím bylo zemědělství. Byla to práce plná dřiny a odřikání s nepatrnými výsledky. Výnosy představovaly stěží čtyřnásobek výsevu, někdy i méně. Sely se všechny druhy obilí, proso, luštěniny, především hrách. Hlavní stravou chudých byla řepa. Brambory tehdy ještě nikdo neznal. Dostaly se do Evropy až po objevení Ameriky a k nám ještě mnohem později. Řepný cukr lidé rovněž neznali. Sladilo se výhradně medem. O chovu včel a také o pivovarnicích a sládcích máme zprávy už z 11. století.

V zemědělství tehdy platil tzv. „trojpolní systém“. Protože při malých stavech dobytka se pole nestačila pohnout, bylo nutno vždy třetinu půdy ponechat jeden rok ladem. Chov dobytka narážel na velký nedostatek píce. V létě se dobytek popásal, kde se dalo, ale v zimě hladověl a hynul. Pícniny se začaly pěstovat až v 18. století. Právě proto se zachovalo společné vlastnictví luk, pro něž se udržel starobylý název „občina“. Nejjednodušší to bylo s chovem vepřů a ovcí, kteří se z velké části postarali o sebe sami. A tak se tato zvířata stala nejrozšířenějšími zvířaty středověku: Kůň nebo pár volů představoval velké bohatství. Proto obvykle žili s lidmi pod jednou střechou, někdy doslova, jindy odděleni jen dřevěnou přepážkou. Za této situace se pochopitelně hledala cesta k rozšiřování zdrojů obživy. Našla se v postupném osídlování nového území, tzv. vnitřní kolonizaci. Prováděla se až do konce 12. století domácím lidem a je charakterizována mýcením a kácením hlubokých vnitrozemských hvozďů a zakládáním osad. Spojovalo se to vesměs se zakládáním klášterů, které dostávaly od knížat nebo jiných feudálů darem rozsáhlá území. Tak to bylo např. s trebičským klášterem založeným v r. 1101, který dostal území s velkým množstvím vesnic. Tak jako všechny dosud založené kláštery, byl i trebičský klášter klášterem benediktýnským. Šlo o řád založený v 6. století Benediktem z Nursie.

Přítomnost řeholníků u nás byla nesporně jevem pokrokovým. Nesmíme se ovšem na ně dívat dnešními očima. Řeholníci představovali tehdy u nás vlastně jediné vzdělance. Byli jedinými, kdo uměli psát a uchovávali tak hodnoty a šířili osvětu. Udržovali styk s ostatním světem a přenášeli jeho zkušenosti k nám. Proto v tehdejší době a zejména v prvotní formě sehrály kláštery neobyčejně pokrokovou roli. Naše vlast prožívala v tomto období těžké chvíle. Od roku 1101 do roku 1197 se vystřídalo na českém trůně 13 Přemyslovců a přitom někteří z nich se vystřídali i dvakrát. V průměru tedy připadlo na jednoho panovníka sotva 6 let. Už to svědčí o nestálosti poměrů, které tehdy vládly.

V této složité době, v r. 1190, byla vydána knížetem Konrádem II. Otou zakládací listina kláštera Louka u Znojma. I když Konrád II. Ota vládl jen 2 roky, ukázal se být zralým politikem. Vydal např. v r. 1189 tzv. „Statut“ našeho nejstaršího psaného zákoníku. Obsahoval ustanovení o otázkách různých odvětví a úseků práva, jako např. O otázkách vlastnických, soudních apod. Bohužel se nezachoval a známe jej jen z pozdějších tvrzení. V r. 1191 se zúčastnil výpravy německého krále Jindřicha IV. Do Itálie k zabezpečení dědictví sicilského. Po neúspěšném obléhání Neapole v květnu 1191, kdesi u Neapole podlehl infekci

moru. O jeho věku není nic známo. Ví se jen, že jeho manželství s Hellichou z Wittelsbachu zůstalo bezdětné. Jeho kosti byly později převezeny do Prahy.

Bylo zcela v tendencích doby, když brzy po svém nástupu na český knížecí stolec se Konrád II. Ota rozhodl založit nový klášter nedaleko sídla svého bývalého úředního knížectví v Louce u Znojma. Byl to jeden z prvních klášterů nového řádu premonstrátů, založeného v r. 1120 ve Francii. První premonstrátský klášter u nás byl založen v r. 1140 na Strahově. Do r. 1200 vzniklo u nás dalších 23 klášterů, mezi nimi i klášter v Louce. Mezi jeho prvním majetkem se uvádí také osada Rokytnice.

Brzy potom a možná i předtím, došlo v Rokytnici i k založení kostela. V listině olomouckého biskupa Roberta (byl biskupem v letech 1201 – 1240), vydané kolem r. 1200 – listina je totiž bez přesného data – se už potvrzuje podřízenost 8 kostelů, mezi nimi také v Rokytnici, klášteru v Louce. Současně se klášteru Louka uděluje právo a povinnost vybírat od farníků přidělených kostelů desátky.²⁾ Kdo by je snad nechtěl dávat, tomu se má pohrozit exkomunikací – vyloučením z církve.

Rokytnice, to byl tehdy pravděpodobně „dvůr“, nebo i několik dvorů v prostoru dnešní Rokytnice a jejího okolí. Jeden z nich byl v místě, kde se dodnes říká „Ve dvoře“. Patřily k němu pozemky v trati, kde se dodnes říká „Pod myším dvorem“ (správně „Pod mniším dvorem“), tedy zhruba naproti budovám dnešního JZD, po pravé straně silnice vedoucí na Sádek. Dva dvory byly v prostoru dnešních Vísek. Nasvědčují tomu jejich původní názvy „Malá Rokytnice“ a „Druhá malá Rokytnice“, které jsou připomínány v r. 1349 ve smlouvě, kterou prodal Štěpán z Ungersperka (tj. Sádka) v obou Rokytnicích dvůr s jedním poplužím³⁾, 7 lánů⁴⁾ a 3 mlýny pánům Jimramovi a Filipovi z Jakubova. Kdy zanikly dvory v Rokytnici se neví. V prodejní listině, kterou klášter Louka prodal v r. 1663 Rokytnici Danieli Pachtovi, však už o nich není zmínka. Pokud jde o kostelík, o němž je řeč v listině biskupa Roberta kolem roku 1220, není rovněž zcela jasno kde stával. Byl to jistě kostelík dřevěný a nejpravděpodobněji stál v místě nynějšího kostela, zasvěceného sv. Janu Křtiteli.

Středověk, to byla doba téměř neustálých bitev a válek. Ty se ovšem dotýkaly i venkovského obyvatelstva při nejmenším tak, že když přes nějakou osadu přešlo vojsko, zpravidla ji vydrancovalo a poplenilo. Nutno předpokládat, že osady jihozápadní Moravy, možná i Rokytnice, byly takto popleněny trestními expedicemi proti Konrádu Otovi, tehdy ještě jen markraběti moravskému, v r. 1185. Bylo to za vlády knížete Bedřicha (1178 – 1189). Ten se tehdy rozhodl pomstít se Konrádu Otovi za to, že se v r. 1182 postavil na stranu českých předáků, kteří se proti němu vzbouřili. Sám sice z Prahy nevytáhl, ale vyslal v čele vojska

2) Desátek byla původně desátá část z úrody, později určená část naturálií i hospodářského zvířectva odevzdávaná církvi

3) popluží – půda obdělávaná vrchností ve vlastní režii, na níž robovali poddaní

4) lán – plošná míra různé velikosti (18 až 27 ha)

svého bratra Přemysla Otakara I., který dvakrát za sebou poplenil panství Konráda Oty. Patřila k němu i Rokytnice. Nakonec došlo k bitvě u Loděnic (u Moravského Krumlova), která se stala vůbec nejkrvavější reží mezi Čechy a Moravany (10. prosince 1185). Přemysl sice nakonec vojska markraběte Konráda Oty zahnal na útek, ale k další akci už neměl sil. V bitvě nebylo vítěze. Po tomto nesmyslném bratrovražedném boji si oba Přemyslovci zřejmě uvědomili bezvýchodnost svého jednání a v Klně u Slap se smířili.

V letech 1189 až 1191 se čeští bojovníci zúčastnili neúspěšné 3. křížové výpravy Fridricha Barbarossy do Palestiny. České bojovníky vedl bratr Konráda Oty Děpold. Nikdo z nich se nevrátil. Zahynul i Děpold i Fridrich Barbarossa. Konrád Ota tam nepochybně vyslal lidi ze svých poddaných na Moravě. Možná byli mezi nimi i někteří z našeho kraje. Život našich předků nebyl v této době rozhodně žádná idyla. Teprve rok 1197 spojený s nástupem Přemysla Otakara I. na český trůn, můžeme považovat za rok obratu k lepšímu.

Po smrti Přemysla Otakara II. r. 1278 v bitvě na Moravském poli, přišla pro české země zase těžká doba. Byla to doba poručnickování Oty Braniborského, doba, do níž je vložen děj první opery Bedřicha Smetany „Braniboři v Čechách“. Někteří šlechtici se tehdy zmocnili klášterních statků a far, mezi nimi i fary rokytnické.

Tehdejší biskup Theodorich se snažil ochránit církevní majetek – i faru rokytnickou – v r. 1284 hrozbou klatby (klatbou postižení měli odňaty duchovní služby, nesměli vstoupit do kostela, nesměli být pohřbeni na hřbitově atd.) V r. 1304 došlo k vpádu Kumánů na Třebíčsko, kde zpusťovali celý kraj a vypálili 27 osad. Jistě byl postižen i kraj rokytnický.

V r. 1310 se stal českým králem Jan Lucemburský. Tehdejší majitel hradu Sádka Jimram Ungersberg a jeho bratr Artleb nechtěli Jana Lucemburského za krále uznat a stranili Jindřichu Korutanskému. A protože z hradu Sádka byly tehdy napadány také klášterní osady (i Rokytnice byla klášterní osadou), vtrhl Jan Lucemburský r. 1312 na Moravu, hrad Sádek dobyl a úplně zbořil. Pro výstrahu dal 18 zajatců pověsit. Jimram a Artleb Ungersbergové však smrti unikli. Jan Lucemburský se tehdy ubytoval v trebičském klášteře, kam pak přitáhl ještě jednou v r. 1315. Jistě tehdy jeho vojska přešla i přes Rokytnici.

Rokytnice tehdy sice hradu Sádka nepatřila, ale jeho osudy často osudy Rokytnice ovlivňovaly. Vždyť je vzdálen od Rokytnice pouhé 3 kilometry. Je proto na místě zmínit se i o dějinách Sádka. Sádek stál zřejmě už ve 12. století, protože už v r. 1214 je v darovací listině markraběte Jindřicha Vladislava uveden jako ověřitel nějaký Vrš ze Sádka. Další písemná zmínka o Sádce je z r. 1286, když je uveden Štěpán Ungarus de Sádce jako ručitel králi Václavu II. za nějakého Gerarda z Obřan. Je pravděpodobné, že tento Štěpán Uher postavil na místě staroslovanského hradu hrad zděný, který nazval Ungersberg (uherský hrad). Totožnost hradu Ungersbegu a Sádka vyplývá mimo jiné ze zápisu pana Zdeňka z Valdštejna z r. 1661, zachovaného v knihovně Kristiny Švédské v Římě. Zápis začíná takto: „In manibus Domini sortes meae. Zdenconius Brtnicensis Baro a

Waldstein, Brtnicii, Ungerspercii, Budovicii Dominus“ (V rukou Božích osud můj. Zdeněk Brtnický, baron z Valdštejna, pán na Brtnici, Ungersperku a Budějovicích). Protože Zdeněk z Valdštejna byl tehdy majitelem Sádku, je zřejmé, že Ungersperkem je míněn Sádek.

Po Štěpánu Uhrovi zdědil Sádek Jimram z Ungerspberku. Je to ten, který se dostal, jak už bylo řečeno, do konfliktu s Janem Lucemburským. Hrad pak ležel v sutinách po celé století. Pozemky kolem hradu patřily však dále pánům z Ungersberku a jsou doklady o jejich několikerém převodu. Tak např. v r. 1387 koupil Jaroslav ze Šternberka vesnice Sádek, Kojetice, Rokytanky s poplužím, druhou Rokytanku, půl Babic a polovici kostelního patronátu (patronát – právo obsazovat úřady) a Loukovice. Syn Jaroslava ze Šternberka Markvart ze Šternberka prodal v r. 1399 řadu dvorů i se Sádkiem Hynkovi z Valdštejna a ten pak hrad znovu postavil. Psal se pak Hynek z Valdštejna a na Sádku. Hrad tehdy vypadal zcela jinak než dnes. Z dobové kresby např. víme, že uprostřed hradu stála vysoká věž.

Vraťme se však k osudům Rokytnice. V r. 1327 zaměnil klášter Louka Rokytnici a Pokojovice s Hartlebem a Gerardem z Heraltic za jejich ves Načeratice u Znojma. Podle zakládací listiny kláštera byl klášterní majetek nezczizitelný (*viz příloha č. 1*). Z toho se dalo dovodit, že kdyby rod Heraltických vymřel, případnou obě vsi zpět klášteru. Příslušná větev Heraltického roku po smrti Radslava a Smila z Heraltic skutečně vymřela a jejich majetek se stal odúmrtí. Tak došlo k velkému sporu, v němž se loucký opat Zachariáš domáhal po Filipovi z Lehotic navrácení Rokytnice, Pokojovic a tzv. Opatského lesa u Heraltic. Spor se dostal až před papežskou stolicí. Papežem v Římě byl tehdy Urban VII (1378 – 1389). Z pověření papeže se zabýval věcí arcibiskup Jan z Jenštejna (1379 – 1396). V r. 1386 se tehdy v Třebíči četlo papežské rozhodnutí, že Rokytnice, Pokojovice a Opatský les patří klášteru Louka. Pánové Oldřich a Jan z Heraltic se však nechťeli podrobit a tak došlo k jejich exkomunikaci (vyloučení z církve), která byla vyhlášena v diecézích olomoucké, pražské, litomyšlské, pasovské a vatislavské, tedy prakticky v celé střední Evropě. Mnozí poddaní z Rokytnice a Pokojovic, kteří papežské rozhodnutí nechťeli respektovat, byli v kostele rokytnickém a na návsi v Pokojovicích nejdříve napomenuti a když ani pak neuposlechli, byli všichni věřící vyzváni, aby s nimi přerušili veškeré styky. A když ani to nepomohlo, byli exkomunikováni. Teprve pak se poddali a poprosili za odpuštění. Biskup pak rozhodl, že se exkomunikace zrušuje a to bylo čteno ve všech kostelech na Moravě. Celý spor byl ukončen až v r. 1392, kdy klášter Louka uvedené vsi a les získal, ale musel zaplatit peněžitou náhradu.

Období husitských válek

S nástupem Karla IV. Na český trůn (1346) nastává postupně důležitá proměna v mnoha oblastech českého státu. Už jako markrabě moravský přispěl Karel významně ke konzolidaci poměrů, ale teprve po smrti Janově, jako český král mohl

v plné míře uplatnit své schopnosti. Jeho možnosti pak ještě vzrostly, když se r. 1347 stal obecně uznávaným králem římským.

Rozdělení českého státu po smrti Karlově mezi jeho syny Václava a Zikmunda, vedlo k oslabení českého státu v mezinárodním měřítku. Ve vnitřní politice se v těchto letech ukázalo jako rozhodující a negativně působící napětí, které se vytvořilo mezi Václavem a arcibiskupem Janem z Jenštejna.

Růst bohatství klášterů v důsledku koncentrace pozemků u nich měl protiklad ve vnitřním úpadku uvnitř klášterů, ba i v celých řádech. Všechny tyto nedostatky vyvolaly opravné hnutí, které našlo vedoucí osobnost a mluvčího v osobě mistra Jana Husa. Mučednickou smrtí Husovou byla pak většina českého národa stržena do opozice proti církvi. Tak bychom ve stručnosti mohli charakterizovat vývoj, který vyvrcholil dvěma desetiletími husitských válek, jednoho z nejvýznamnějších období v našich dějinách.

Zatímco v Čechách, zejména v Praze a Táboře získaly rozhodující vliv lidové masy, je třeba říci, že některé oblasti státu a to zejména na Moravě, zůstaly zaměřeny výrazně protihusitsky. Husitství tedy nebojovalo jen se zahraniční intervencí. Lze říci, že významnější byl boj s domácím nepřítelem, kde například silné postavení měl Oldřich z Rožmberka v jižních Čechách. Na Moravě byla situace komplikovanější ještě o to, že všechna významnější města – Brno, Znojmo, Jihlava – byla národnostně převážně německá a postavila se ostře proti husitství, šlechta pak od něj postupně ustupovala. Tyto skutečnosti musíme brát v úvahu při posuzování husitských bojů, k nimž na Moravě došlo.

Třebíčsko se dostalo do styku se Žižkou a jeho vojsky v r. 1423, kdy přitáhl směrem od Jihlavy, kterou obešel k Třebíči a pokusil se dobýt trebičský klášter. Dlouho se však dobýváním kláštera nezdržoval a postupoval dále na východ do Uher.

Druhou výpravu na Moravu podnikl Žižka v r. 1424. Ve vojsku se však tehdy rozšířil mor a 11. října mu Žižka před Přibyslavi podlehl. Jeho vojska však v tažení pokračovala a dobyla tehdy a obsadila i klášter trebičský. Odtud pak činila výpravy na všechny strany, zvláště na statky klášterů Dalešického, Novoříšského a Louckého. K nim patřila i Rokytnice. Husité podnikali ovšem také výpravy proti německým městům Jihlavě, Brnu a Znojmu. Proto v r. 1425 zorganizovala tato německá královská města (Brno, Olomouc, Znojmo, Jihlava, Uh. Brod, Uh. Hradiště, Litovel, Uničov, Ivančice a Pohořelice) výpravu proti husitům v Třebíči. Jejich výprava však byla husity poražena. Také pokus tehdejšího markraběte moravského Albrechta dobýt trebičský klášter byl neúspěšný. Proto král Zikmund, po počátečním zdráhání, přišel v říjnu 1425 Albrechtovi na pomoc a obléhl s ním trebičský klášter. Když se však dozvěděl, že trebičským husitům táhnou na pomoc Pražané, Táboři i Siroci, rychle od kláštera odtáhl k Brnu. Přitom ovšem poplenil celé Náměštsko. Husité tehdy přitáhli přes Moravské Budějovice ke Znojmu. 12. listopadu dobyli klášter v Louce a valili se dál do Rakous. Také posádce kláštera trebičského dorazila pomoc. Brzy však klášter opustila a připojila se k některé další

husitské výpravě. Zikmund se pak bez překážek do Třebíče vrátil a obsadil klášter i město.

V r. 1430 došlo k další husitské výpravě na Moravu. Tentokrát byli husité vedeni Prokopem Holým. Třebíč dobyli, ale kláštera se nezmocnili. Poplenili zejména statky kláštera Novoříšského a Dalešického. V r. 1431 se někteří trebičští občané, husitsky smýšlející, rozhodli pomoci husitům lstí otevřít klášterní brány. Nástraha však byla odhalena, dotyční měšťané byli pochyťáni, odvezeni do Brna a tam byli 2 rozčtvrceni, 3 oběšeni a ostatním byly uřezány nosy nebo uši. Husité – Táboři se udrželi v Třebíči až do roku 1435, tedy ještě rok po bitvě u Lipan.

Počátkem 15. století Hynek z Valdštejna postavil znovu rozbořený hrad Sádek. Řada okolních pánů se však tehdy hlásila k husitům a ti pod vedením Hynka z Valše v r. 1430 hrad Sádek dobyli.⁵⁾

Část textu je již skoro nečitelná. Na zadní straně obrazu jest německý překlad. Nápis svědčí o protihusitském zaměření autora.

V té době byli husité i v Třebíči, takže vlastně ovládali rozhodující střediska kraje. Ale už v r. 1432 se Hynkovi z Valdštejna podařilo získat Sádek zpět a v r. 1435 ztratili husité i Třebíč.

Kromě těchto bojů zasáhly do osudů Rokytnice jistě i boje, k nimž došlo po smrti Zikmunda Lucemburského (1437). Kandidátem na český trůn se stal tehdy Zikmundův zeť Albrecht Rakouský. Ten však už v r. 1439 zemřel a jeho nástupcem se stal jeho syn Ladislav Pohrobek, narozený až po Albrechtově smrti. Protože sám nemohl vládnout, stal se v r. 1452 faktickým vládcem Jiří z Poděbrad, zvolený za zemského správce. Po nešťastné smrti Ladislava Pohrobka v r. 1457 byl pak Jiří Poděbradský zvolen českým králem. Brzy se však dostal do sporu s papežskou kurií (papež Pavel II.) a ta vyhlásila proti Jiříkovi křížáckou výpravu.

Jejím vykonavatelem byl hlavně Matyáš uherský Korvín. K bitvě mělo dojít nedaleko Znojma, ale Matyáš se jí vyhnul a proto se Jiřík vrátil do Čech. S částí vojska se vypravil na Moravu do Třebíče Jiříkův syn Viktorin, který spoléhal na pevný trebičský klášter. Ten měl zájem na udržení míru a stál na straně

⁵⁾ Na Sádce byl starobylý obraz Jana Žižky s nápisem: „Stranuus castigatō ecclesiasticæ pravitatīs Joannes Zischka, in bello Hussitico sup̄smus dux, obiit anno p. Chr. N. MCCCCXXIV.“ /překlad: Přísný bičovatel nepravosti církevní, Jan Žižka, ve válce husitské nejvyšší vůdce, zemřel roku po nar. Kr. 1424./

Na obraze je nápis v elegickém distichu /řecké dvojverší/, která začíná: „Zischka Kazisch vrsūm rectum ast tibi noman et omen, „Everis“ Kazisch lingua latina vocat. Quingenta evertis coanobia templa eremasque Et quodcumque pium est, improbe Zischka, Kazisch.“ /překlad: ŽIŽKA, V Kaziš obráceno jest pravě a významné Tvé jméno, Pět set kaziš klášterů, chrámů a poustevn, a což svatého jest, bezbožný Žižko, kaziš./

Jiříkově. Dne 12. května 1468 však uherská vojska Třebíč oblehla, dobyla a vypálila. Viktorin musel s 1500 jezdci ustoupit do kláštera. Přitom se propadl most přes řeku, když po něm přejížděly vozy se zásobami a tak klášter zůstal bez jídla. Po čtyřtýdenním obléhání hrozilo obklíčeným vyhladovění. Kronikář píše, že na tom byli už tak špatně, že jedli kočky a krysy a nakonec se rozhodli jíst i lidské maso a to toho, na koho padne los. Padl na Viktorina. Nemohli připustit obětování velitele a tak se rozhodli k výpadu z kláštera. Výpad se podařil, většina se probíla, zbytek se však musel vzdát. Matyáš mnichy, benediktýny z kláštera vyhnal a s klášterem naložil jako s válečnou kořistí. Vypálené a úplně zničené město přestalo tehdy existovat. Leželo pak 7 let v troskách.

V této době zničili Uhři také Heraltice, takže z městyse klesly na dědinu a zpusťovali i celý okolní kraj. Přes 20 osad lehlo popelem, mimo jiné i Dašov a Březová, která patřila k Rokytnici. Z Březové se pak zachoval jen mlýn, který byl přebudován na myslivnu a také ta po 2. světové válce zanikla. Není pochyb o tom, že Rokytnice i její okolí si za doby Matyášova tažení užila své a že to byla pro ni doba zlá a trudná.

O náboženských postojích rokytnických osadníků z té doby nemáme přesných informací. Jestliže však uvážíme, že Rokytnice patřila pod panství kláštera v Louce, který – stejně jako i Znojmo – byl oporou katolicizmu a že i majitel blízkého hradu Sádek Hynek z Valdštejna byl horlivý katolík, nutno předpokládat, že rokytničtí osadníci byli většinou zaměřeni katolicky, i když jinak na trebičském venkově bylo husitské smýšlení značně rozšířeno.

III. Doba předbělohorská a válka třicetiletá

Století 15. a počátek století 16. přinesl mohutný rozmach šlechtického velkostatku zvětšovaného zábořem půdy církevní i koupěmi. Asi do 30. let 16. století přechází šlechta k budování tzv. poplužních dvorů, tj. dvorů obdělávaných vrchností ve vlastní režii, na niž robotovali poddaní. V předvečer třicetileté války 11 šlechtických rodin vlastnilo polovinu obdělávané půdy v Čechách.

V r. 1526 byl zvolen českým králem Ferdinand I. Habsburský. Tím byl položen základ mnohonárodnostní habsburské monarchie.

Celé toto období je ve znamení pokusů panstva i měst udržet svoje postavení proti rostoucí moci královské. Toto napětí vyvrcholilo povstáním v r. 1618 – 1620. Jeho nezdar znamenal posílení habsburských centralizačních absolutistických snah. Dosavadní ideová tolerance byla nahrazena monopolem katolicizmu. Českým stavovským povstáním v r. 1618 začala třicetiletá válka, v níž – zhruba řečeno – na jedné straně stál tábor habsburskokatolický a na druhé tábor značně nesourodý, k němuž patřilo Spojené Nizozemí, protestantské unie německých knížat a také země skandinávské.

Zbídačení měst i venkova válečnými událostmi vedlo k dalšímu prosazení hegemonie robotního šlechtického velkostatku a s tím spojenému znevolňování poddaného lidu.

Rokytnice patřila v této době podle výsledku sporu ukončeného v r. 1392, klášteru Louka. V 16. století klášter Rokytnici na čas prodal jakémusi Jetřichu Potštátskému z Prusinovic a Rokytnice. Po jeho smrti v r. 1575 ji koupil Maxmilián Cois z Rožmitálu. Loucký klášter však Rokytnici zase získal zpět. To se uvádí v jedné listině farního archivu.

O osudech sousedního panství sádeckého se dovídáme ze zápisů v zemských deskách. O jeho pozemky se vedly četné spory, zejména mezi pány z Valdštejna a pány ze Šternberka. V roce bělohorské bitvy 1620, patřil Sádek Zdeňkovi Brtnickému z Valdštejna. Protože byl účastníkem vzpoury proti Ferdinandovi II., postihla jej konfiskace majetku a sám musel uprchnout do ciziny. V r. 1622 koupil Sádek za 60 000 tolarů podplukovník Tomáš Cerboni.

Třicetiletá válka postihla jihozápadní Moravu zejména vpádem Švédů. Už v r. 1643 v červnu se Švédové dostali k hradu Sádku a obléhali jej. Táhlí tehdy od Jihlavy na Moravské Budějovice, které zpustošili a odtud se obrátili k Sádku. Nepodařilo se jim však jej dobýt.

Po bitvě u Jankova, severně od Tábora dne 6. března 1645, nejkrvavější bitvě třicetileté války na našem území, v níž zvítězili Švédové nad císařskými, postupovali Švédové na Moravu podruhé. Dál pak táhli do Dolních Rakous a pronikli až před Vídeň a k Brnu. Švédská vojska pod vedením Leopolda Torstensonova tehdy po dvakrát prošla Třebíčí a vypálila několik stavení. Ubytovala se po okolních vesnicích. Jsou záznamy o tom, že Švédové oloupili tehdy také rokytnický kostel o stříbrný kříž, kalich a drahocenné ornáty.

Pro Třebíč měla třicetiletá válka neblahé následky. Město bylo téměř zničeno a mnoho jeho obyvatel se vystěhovalo. Mnozí se stali vyznavači učení českobratrského. Připomeňme, že v letech 1596 až 1613 byla vydána v šesti dílech proslulá bible Kralická.

K roku 1630 zaznamenali kronikáři, že došlo k strašné neúrodě a v r. 1645, to je v roce zmíněného vpádu Švédů, zachvátil celý kraj mor. V Třebíči zůstalo v tomto roce jen 845 duší.

IV. Od konce války třicetileté do konce století osmnáctého

Po válce třicetileté, tj. po roce 1648, byl vývoj v českých zemích určován vítězstvím Habsburků nad českou stavovskou opozicí. Válečné zpustošení země vedlo ke stagnaci a úpadku. Feudální velkostatky přecházely stále víc k hospodaření založenému na robotní práci. Koncem 17. století činily roboty v průměru 3 dny v týdně a mnohdy i mnohem víc. Nevolnická závislost venkovského lidu vynucovaná tvrdými i tělesnými tresty, vedla k četným vzpourám a povstáním. Teprve reformní zásahy tzv. osvícenského absolutismu, zejména Josefa II., přinesly poddaným zlepšení. Současně se začaly rozvíjet základní formy kapitalistického podnikání, vznikají četné manufaktury. V 2. polovině 18. století byly položeny základy novodobého školství. Vývoj takto obecně shrnutý, můžeme vysledovat i v dějinách Rokytnice. Už r. 1650, tj. roku kdy byla založena farní matrika oddaných, nacházíme tento úvodní nápis označený letopočtem 1649:

„Copulatorium.

***Factae sunt in Cana Galilea eratque Mater Jesu illci.S.Ioanes, 2 capi
Propter corroborationem spei, dua aeternun in caelis convivium expecto.***

Andrea Wenczeslaus Mirowicenus

Rector scholár Roketn.

Anno Domini 1649“

Překlad: Stalo se v Káni Galilejské a byla tam matka Ježíšova. S.Jan, 2. kapitola. Pro posílení naděje, kterou očekávám věčné soužití na nebesích. Ondřej Václav Milovický, ředitel školy rokytnické, léta Páně 1649.

Z toho nutno usoudit, že tehdy už škola v Rokytnici byla. Na matrice pokřtěných nacházíme další latinský nápis s letopočtem 1659, kde je podepsán „Johanes Seellinger ... Rector Roketensis.“ Dokonce tam můžeme najít i záznam o svatbě rokytnického učitele z r. 1638. Jestliže tedy dr. František Dvorský ve své Vlastivědě moravské z r. 1906 uvádí, že v Rokytnice se škola poprvé připomíná v r. 1691, nepochybně o těchto zápisech ještě nevěděl. Jistě to byla škola, kde se patrně nevyučovalo pravidelně, ale již existovala. Byla to jistě jedna z prvních škol na třebíčském venkově, protože k r. 1691 bylo v okrese jen těchto 7 škol: v Třebíči, Rokytnici, Čáslavicích, Opatově, Herálcích, Vladislavi a Starči. Poznamenejme ještě, že povinná školní docházka byla zavedena za Marie Terezie školním řádem ze 6. 12. 1774 a to od 6 do 12 let. Zajímavý je rovněž zápis z farní matriky z roku 1681:

1681

Augusti

***Dne 23 dító przy zadussj Rokytanskim na Krchowie pochowan gest Girzik tesarz
Soused z Markwaticz wieku sweho 50 let. Tento czlowiek stawiel z platu nowau
sskolku a nedajicze pozor na sebe od kuchlo (jak rzikagi) 11 dne tohoto Miesicze
dolu spadl, sebe w polowiczy przelomil, a 22 tohoto Miesicze po S. spowiedi w
Panu umrziel***

Překlad

***Dne 23.srpna 1681 při kostele Rokytnickém na hřbitově je pochován tesař Jiřík,
soused z Markvartic, starý 50 let.***

***Tento člověk za úplatu stavěl novou školu a nedávajice na sebe pozor jak svědci
říkají. 11. dne tohoto měsíce spadl a v polovině se přelomil. 22. tohoto měsíce po
svatě zpovědi v Pánu zemřel.***

Zhruba kolem roku 1655 máme již na Třebíčsku doloženou existenci řemesla sítařského.

V r. 1663 dostala Rokytnice nového pána. Loucký klášter ji prodal spolu s Viskami a Pokojovicemi tajemníku české dvorské kanceláře Danieli Pachtovi z Rájova na Ronšperku za 10 000 zlatých. V roce 1667 ji pak od něj koupil za tutéž částku znojemský krajský hejtman Rudolf Václav Závíš z Osenic. Tento je

pohřben uprostřed kostela v Rokytnici a na náhrobním kameni byla kolem erbu pánů z Osenic vyryta písmena:

R.W.Z.V.O.D.I.R.

/Rudolphus Wenceslaus Zawisch von Ossenzitz Dominus in Roketnitz, přeloženo:

Rudolf Václav Závěš z Osenic, pán v Rokytnici/.

Dnes už jsou písmena sešlapaná a nečitelná.

Podle záznamu ve farní kronice bylo v roce 1667 v Rokytnici 9 celolánků /po 74 měsících/, 2 tříčtvrtlání /po 55 a ½ měsíce/, 12 půllánků, 3 čtvrtlání a 4 chalupníci. Mimo to byly 3 celolány, 2 půllány a 1 čtvrtlán pustý.

Za poznámku stojí pověst, která se váže k roku 1689 a k nejvyššímu kopci v okolí Rokytnice, hoře „Mařence“, patřící do té části Českomoravské vysočiny, které se říká Jihlavská vysočina. Tento kopec je vysoký 711 m a vypráví se, že tam byla v r. 1689 pro peníze zavražděna dívka, jdoucí ze Želetavy. Stalo se to na pastvině nedaleko kopce Mařenky a byl tam zasazen šikmo do země zapuštěný kámen, na němž byl vytesán kříž a v něm slovo „Mariana“ s letopočtem 1689.

Majitel panství Rudolf Václav Závěš z Osenic bydlel ve mlýně na Viskách, kde měl zelinářskou a ovocnou zahradu a chmelnici. Uvádí se, že k obci patřily 2 pastviny: jedna porostlá nízkým borovím u sv. Jana (u Kojetic), druhá směrem k Markvarticím. Podle počtu komínů, které Závěš z Osenic udal se dovídáme, že v Rokytnici byl tenkrát dvůr, pivovar, palírna, kovárna a hospoda. Kromě kováře tam bylo ještě 6 řemesníků. Závěš z Osenic zemřel v r. 1691.

K r. 1693 se zaznamenalo, že se do kraje přihnalo nesčetné množství kobylek, které zničilo, zejména na Stařečku, veškerou úrodu.

V r. 1694 byl zasažen hrad Sádek bleskem, vyhořel a byl pak obnoven v nynější podobě.

V r. 1695 prodala vdova po Závěšovi z Osenic Kateřina, Rokytnici majiteli hradu Sádek Bohumíru Antonínu z Walldorfu. Od těch dob patřila Rokytnice k hradu (nebo jak se pak začalo říkat zámku) Sádku.

Z farní kroniky se dozvídáme, že v r. 1695 celolánici robotovali panství sádeckému po 3 dny týdně potahem. Nejeli-li, musel za 1 den konat 2 dny pěší roboty. Po sv. Janu Křtiteli se přidalo každému ještě 25 pěších dnů. Kromě toho se z lánu odvádělo: každá 10. husa, 5 kuřat, kopa vajec, otep lnu a desátý snop ze všeho obilí.

Z 29.1.1709 nacházíme v rokytnické matrice oddaných zápis, podle nějž zde byla oddána Kateřina, dcera Kryštofa Elgmanna, sítaře z Wunscheburgu v Kladsku. Možná, že tento řemeslník přinesl řemeslo sítařské do Rokytnice. V pozdějších letech, zejména v 19. století se toto řemeslo vyskytuje v zápisech matrik často zejména u rodu Špačků a bylo nejčetnějším řemeslem v Rokytnici.

K roku 1753 se už ve farní kronice uvádí v Rokytnici 25 lánů. K r. 1788 jsou uvedeny ve farní kronice příjmy učitele, tzv. „fasse“. **Od kostela: 4 zlaté, z nadace faráře Palečka: 6 zlatých, za 4 zádušní mše 36 kr.**

Od vrchnosti: 10 zlatých, 1 ¼ míry pšenice (pozn.: měřic- asi 62,4 l), 6 ¾ měřice žita, 1 ¼ míry ječmene, ¾ míry hrachu, 1 sud piva, 4 ½ mázu másla (pozn.: máz – asi 1,4 l), 1 kus soli, 8 liber sýra, 6 sáhů dříví.

Od obce: kopa rži, 54 otepi ovsu, 6 sáhů paliva, 3 zlaté koledy, 5 zlatých z pohřbů.

Od dětí: z I. oddělení po 1 krejc., to činí 13 zl. 20 kr.,

z II. oddělení po 11/2 krejcaru, to činí 16 zlatých.

Celkový roční příjem 116 zlatých, 40 krejcarů.

Z toho bylo třeba vydržovat i pomocníka.

Jinak o prvních učitelích v Rokytnici mnoho nevíme. V roce 1750 je v kronice zmínka, že se svěcení zvonů zúčastnil také rokytnický rektor Vojtěch Krumlyt.

Pokud jde o faru, i když v r. 1663 loucký klášter Rokytnici prodal, zachoval si tzv. patronát, tj. právo obsazovat faráře. Toto právo mu zůstalo až do r. 1726. Od tohoto roku byli v Rokytnici faráři svěští.

Informace o osudech kostela a fary v Rokytnici můžeme v této době už čerpat z farních matrik, které začal psát od r. 1640 první známý farář Jakub Fridrich Cossarius. Do jedné se zapisovaly křty a do druhé oddávky a to i z tzv. komanditních (tj. svěřených, podřízených) kostelů. Proto matrika obsahuje i zápisy z Horního Újezda, Babic a Martínkova. V prvním svazku jsou i kronikářské poznámky, a proto má matrika současně i funkci pamětní knihy.

Faráři neměli v té době stálý plat. Měli příjem jednak z pozemků, které zakladatel kostela fáře daroval, jednak z desátků od vlastníků, uživatelů, popř. držitelů pozemků v obvodu farnosti. To vše tvořilo tzv. beneficium faráře.

Rokytnická fara měla podle děkanské zprávy z r. 1668 lán polí a 3 louky. Důkladnější popis těchto polností je až z r. 1794. Šlo o pole a několik pastvin v trati „K Veverce“, „K Horám“ a „K Řimovu“ a dále o několik louk. Farské lesy bývaly: Peckova horka, U Veverky, Proti Sadkám.

Pokud jde o desátky, měli je odevzdávat sedláci z panství sádeckého a dvory rokytnické i na Viskách. Často bývaly předmětem sporů. Pro příklad se uvádí desátek Vojtěcha Svobody z č. 6 – ovšem až z r. 1822: 11 snopů žita, 6 snopů ječmene, 20 snopů ovsu, 4 vejce, 1 kuře, 5 krejcarů ze dvou krav a 4 krejcare v penězích. Brambory se původně nepěstovaly, a proto se nedávaly. Teprve v r. 1837 bylo rozhodnuto, že i z brambor má farář právo na desátek. V r. 1761 byl např. vyčíslen celkový výnos beneficium na 319 zlatých, 32 krejcarů a 2 feniky.

Od r. 1671 byla rokytnická fara přidělena po stránce církevní k děkanství třebešickému.

Od r. 1792 se začala vést samostatná pamětní farní kniha. Jejím prvním zapisovatelem byl farář Antonín Svoboda. Je v ní opsán také protokol o vizitaci, kterou provedl v r. 1668 v Rokytnici telečský děkan. Je to nejstarší písemný doklad z farních dokumentů o rokytnickém kostele. V protokolu se zjišťuje, že zařízení kostela je velmi chudé, stav kostela ubohý, dvě věžky na něm na spadnutí. Na jedné věži byl jeden větší zvon, na druhé 2 menší. Strop kostela byl dřevěný. Jestliže si uvědomíme, že v r. 1645 Švédové kostel vyloupili, je to zcela pochopitelné.

V průběhu 18. století bylo zařízení kostela doplněno (kazatelna, sochy). Největší zásah do vnějšího i vnitřního prostoru kostela učinil farář Jan Paleček, který v Rokytnici působil v letech 1747-1763. Pořídil řadu obrazů a v r. 1750 dal postavit ke kostelu novou věž. Začalo se 23. března a skončilo se už 30. června, kdy byl na věži vztyčen kříž. Kromě světské i církevní vrchnosti byl přítomen i Pavel Svoboda, rokytnický rychtář a Vojtěch Krumlyt, školní rektor rokytnický. V r. 1751 dal Paleček namalovat v Jaroměřicích neznámým malířem obraz sv. Jana Křtitele (později v r. 1885 byl vyměněn za jiný). Za několik let, v r. 1755, se pustil do přestavby kostela. Dal přistavět presbytář (prostor, v němž je hlavní oltář) a severní a jižní kapli. Dále dal položit novou podlahu a vybudovat nové schodiště. Tehdy ještě byl okolo kostela hřbitov. K jeho přemístění na nynější místo za vsí došlo kolem r. 1760. V r. 1756 dal Paleček postavit na schodiště ke kostelu 8 kamenných soch. Ve směru ke kostelu zdola nahoru to jsou: **po levé straně sv. František z Assisi, sv. Šebestián, sv. Petr a Panna Maria, po pravé straně sv. František z Pauly, sv. Karel Boromejský, sv. Pavel a sv. Josef.** Autorem soch byl Jan Muck, sochař ze Znojma. Renovovány byly v r. 1936. V r. 1761 dal farář Paleček postavit ještě na návsi sochu Jana Nepomuckého. Podobu, kterou v těchto letech kostel získal, má dodnes.

V 18. století užívala Rokytnice také vlastní pečeť oválného tvaru o rozměrech 22 x 19 mm, na níž bylo krojidlo, tři osmicípé hvězdičky a květina v květináči. Byly to symboly charakterizující hlavní zaměstnání obyvatelstva. V hladkých linkách byl proti směru hodinových ručiček nápis ROKETNICE. Pečeť je doložena v r. 1749.

V r. 1756 došlo k tzv. válce sedmileté. Je to ta válka, v níž Rakousko ztratilo Slezsko, které bylo přičleněno k Prusku. V r. 1759 se dostali Prusáci až do Třebíče, která jim musela vyplatit 12 000 zlatých.

V r. 1771 a 1772 došlo k velkým neúrodám, takže lidé prý se živili trávou, kopřivami a otrubami, ba i kůrou ze stromů. Války, neúroda, roboty, to všechno vedlo k tomu, že docházelo k povstáním a selským rebeliím. Také v našem kraji k takové rebelii došlo a to v r. 1775, 26. 7. v Lesonicích, kde muselo zasáhnout i vojsko. Situace si vynucovala uvolnění a reformy. To si uvědomoval i Josef II., když v r. 1781 přistoupil k vydání tolerančního patentu a zejména zrušení nevolnictví, které přineslo venkovskému lidu podstatné zlepšení.

Jak už bylo řečeno, Rokytnice patřila v této době už k alodnímu panství Sádeckému spolu s Časlavicemi, Čechočovicemi, Kojeticemi, Loukovicemi, Markvarticemi, Mastníkem, Římovem, Viskami, Starčí a Štěměchy. Rokytnice tvořila středisko okolního kraje a až do r. 1774 se v ní konaly dva dobytčářské trhy do roka. Pak zanikly, ale v r. 1864 byly zase obnoveny, ovšem jen do r. 1870. Rokytnice měla tehdy statut městečka, který si zachovala až do r. 1869.

V r. 1777 došlo v Rokytnici k požáru, při němž shořel kostel i fara. Kostel byl už zaklenutý, takže dovnitř požár nevnikl. Tehdejší farář František Bystřický dal kostel i faru vlastním nákladem opravit a ulít 3 zvony u Joana Schleichela ve Znojmě. Zvony zůstaly na věži až do r. 1917, kdy byly rekvírovány pro vojenské

účely. Fara stojí dodnes tak, jak byla opravena. Jen šindelová krytina byla v r. 1912 nahrazena eternitem.⁶⁾

Zmínili jsme se už o tom, že zejména léta vlády Josefa II. 1780-1790, přinesla pro tehdejší společnost radikální změny. Nejen, že zrušení nevolnictví umožnilo poddaným volně se ženit, posílat děti na studie, odejít z gruntu a usadit se jinde (nemajetní ovšem měli tyto možnosti už dřív), ale Josef II. vydal i např. poddanský patent, jímž zakazoval používat tělesných trestů, zvláštními dekrety např. zakázal sedlákům, aby se svému pánu hluboce klaněli nebo mu líbali ruce apod. Po jeho smrti však řada jeho reforem byla zase zrušena a byla např. zase zavedeny tělesné tresty. Rozumové důvody vedly Josefa II. i k radikálním zásahům proti církvi. Rozhodl se např. zrušit všechny kláštery, které nejsou užitečně činné, např. ve školství nebo zdravotní péči a jejich majetek vyvlastnit. Z více než 2100 klášterů s asi 65 tisíci mnichů jich zrušil přes 700 a počet mnichů a jeptišek snížil asi na 27 000. Z toho bylo na Moravě zrušeno asi 40 klášterů, mezi nimi v r. 1784 také klášter v Louce.

Josef II. zasáhl i do církevních záležitostí Rokytnice. Jak už bylo uvedeno, do r. 1726 měl patronátní právo k rokytnické faře klášter Louka. Pak přešlo toto právo na biskupy. Do r. 1777 to byl biskup brněnský. Ten sice by byl ustanovoval faráře k rokytnické faře, jak to vyplývalo z patronátního práva, ale nechtěl vzít na sebe povinnost starat se v Rokytnici o církevní budovy a řádně je opravovat. Josef II. však vycházel ze zásady: když práva, pak také povinnosti. A nesouhlasil s tím, aby tyto povinnosti k opravám a údržbě církevního majetku byly přenášeny na farníky, kteří jsou vázáni jen k pomocným pracím. Brněnskému biskupu se však takové pojetí zdálo neúnosné a tak se raději patronátního práva k rokytnické faře, i některým dalším, vzdal ve prospěch panovníka. Císař pak svěřil patronát tzv. Náboženské matici, což byl fond vytvořený ze jmění zrušených klášterů. Tento patronát pak platil až do r. 1949, kdy byl státem zrušen.

A ještě jeden zásah Josefa II. do rokytnických poměrů lze zaregistrovat. Už zmíněný farář Paleček zavedl v Rokytnici pobožnost vystavení Nejsvětější svátosti na 40 hodin. Pro věřící, kteří se této pobožnosti zúčastnili, vymohl v Římě plnomocné odpustky a u sádeckých pánů složil kapitál 375 zlatých, aby farář mohl pohostit kněze, kteří se k této slavnosti sešli. Josef II. dospěl k závěru, že takové pobožnosti odporují rozumovým osvícenským zásadám a proto je také v Rokytnici zakázal. K r. 1794 měla Rokytnice 56 domů a 430 obyvatel. Pánem na Sádce byl tehdy rod Walldorfů, ten však v r. 1796 vymřel a všechny jeho statky, včetně Rokytnice zdědil František Kajetán Chorinský. Jeho žena byla totiž dcerou posledního Walldorfa. Chorinští se pak udrželi na Sádce až do roku 1948. Posledním byl hrabě Viktor Chorinský.

6) Od této doby prodělala fara několik úprav, z nichž nejzásadnější přišly v roce 1999, kdy byla provedena obnova fasády fary a v roce 2005, kdy byla opravena střešní konstrukce a vyměněna eternitová krytina.

V. Záznamy kronik k století devatenáctému

Devatenácté století dovršilo rozpad feudálního systému. Je charakterizováno nástupem kapitalismu. Významně se již začal prosazovat i kapitál měšťanského původu. K významným změnám dochází i na venkově. Zavedením pícnin a okopanin (brambor) se narušuje stará trojstranná soustava hospodaření a umožňuje přechod ke stájovému chovu dobytka. Zdokonalují se silnice, budují se první železnice. Český národ prochází obdobím národního obrození. Hnutí vytvářející se dělnické třídy vychází sice ještě ze živelnosti třídně neuvědomělého boje, ale nabývá stále většího významu.

Uveďme si některé záznamy z farní kroniky v Rokytnici, ale i z jiných pramenů k dějinám Rokytnice v tomto období.

V roce 1801 jsou v kostelních účtech zaúčtovány nákupy tympánů, 4 klarin a houslí. V té době se u nás venkovští kantoři velmi věnují hudbě, zejména chrámové. Jakub Jan Ryba, rožmitálský kantor před pěti lety, v r. 1796. složil svoji slavnou Českou mši vánoční. Nedaleko Rokytnice, na zámku v Jaroměřicích, se velmi pěstovala hudba. Nákupy uvedených nástrojů nasvědčují tomu, že i v Rokytnici se patrně figurální hudba (tj. hudba, která doprovázela zpěv v kostele) pěstovala. Snad se o to staral místní kantor (Jan Kučera?), snad tehdejší farář Antonín Svoboda.

Počátek století 19. to je období napoleonských válek. Před bitvou u Slavkova v r. 1805 obsadili Francouzi Brno a také jižní Moravu. V listopadu se dostalo francouzské vojsko i do Starče. Po vítězné bitvě u Slavkova dne 2. prosince okupovalo francouzské vojsko jižní Moravu až do ledna 1806. V létě 1809 obsadili Francouzi jižní Moravu znovu a opět se dostali do Starče.

Na masopust, dne 25.2.1827 vyhořely 4 chalupy „Ve dvoře“: Antonína Trojana, Antonína Bártika, Františka Klusáka a Jiřího Míčka.

V roce 1833 došlo k velké epidemii cholery, která zachvátila nejen Rokytnici, ale i okolní vsi.

Velkou úlevu přinesl všem revoluční rok 1848, který zaznamenal zrušení poddanství a feudálních povinností, tj. zrušení roboty.

V roce 1851 došlo k rozšíření kůru kostela pro nové varhany. Varhany byly dovezeny v r. 1852 z Nového Města na Moravě a dne 16. května 1852 na ně poprvé hrál varhaník, učitel Jan Kučera. Ten také dal varhany opatřit pamětním nápisem, který je na nich dodnes. V témže roce byly opraveny schody a sochy u kostela.

Dne 23. března 1853 přinesl Matěj Špaček z Rokytnice č. 68 čtyři lipky, z nichž 2 vsadil k soše sv. Jana na návsí a 2 ke schodům ke kostelu. Příští rok vsadili ještě 2 kaštiny a 2 jeřáby. Některé z těchto stromů stojí dodnes.

Z druhé poloviny 19. století poznamenejme několik záznamů o tzv. „chudinském fondu“, zřízeném při farním úřadě. Do tohoto fondu plynuly dávky z tanečních zábav a pokuty. Tak např. v r. 1856 bylo v celé farnosti 21 zábav, v roce 1857 39 zábav. Povolení vydával okresní úřad a dávka se řídila délkou zábavy. Např. 6. dubna 1856 byla zábava u Františka Sklenáře v Rokytnici č. 18 do

2 hodin a zaplatil poplatek 1 zlatku 10 krejcarů. Téhož dne byla zábava v Chlístově u Františka Štefla č. 16 do 20 hodin za poplatek 50 krejcarů. Za celý rok se vybralo do chudinského fondu (říkalo se do „chudý kasy“) 29 zlatých a 10 krejcarů. Jako příklad pokuty vybrané do chudinského fondu uveďme pokutu uloženou 20. ledna 1857 Antonu Škorpíkovi z Rokytnice „skrže nedohlžení na svého psa a z ohledu toho poněvadž ten pes podle předpisu krumholec nemá.“ Byla uložena pokuta 1 zlatý, „kterou on do 8 dnech chudé kasi do Roketnice zaplatit musí.“

Z „chudé kasy“ se vyplácely podpory chudým. Např. v roce 1856 dostali podpory tito chudí z Rokytnice: Josefa Trojanová 18 zl. 15 kr., Františka Hrůzová 12 zl. 10 kr., Petronila Drbalová 18 zl. 15 kr., Františka Němcová 12 zl. 10 kr.

V roce 1858 byla střecha kostela, dosud pobitá šindelem, pokryta taškami a malá věžka bílým plechem.

V roce 1861 byla škola, vystavěná z vepřovic, přestavěná na jednopatrovou budovu se třemi třídami a otevřena třída druhá.

V roce 1862 sepsal učitel Jan Kučera přehled událostí do farní kroniky.

V roce 1866, po prohrané bitvě s Prusy u Hradce Králové, postupovala pruská vojska až k Vídní. Přitom se dostalo na 5000 Prusů až do Starče. Zavlékli do kraje cholery, která postihla i Rokytnici a které padly za obětí desítky občanů.

V roce 1866 byl učitelem Františkem Krškou založen v Rokytnici hasičský sbor. Jeho prvním předsedou se stal učitel František Kopeček, prvním náčelníkem František Auer. V r. 1887 zakoupil hasičský sbor za 900 zlatých stříkačku (sloužila až do roku 1941). Hasičský sbor měl zejména do 1. světové války v obci velký význam, protože se podílel i na organizaci společenského života v obci.

V roce 1872 byla postavena tzv. Severozápadní dráha od Jihlavy na Znojmo a Rokytnice tak získala železniční spojení přes stanici Stařeč-Třebíč (dnes Stařeč).

V roce 1876 se narodil v Rokytnici Antonín Hobza, pozdější vynikající právník, profesor církevního a mezinárodního práva Karlovy univerzity v Praze, člen Mezinárodního soudního dvora v Haagu a člen československé akademie věd. Patřil k znalcům mezinárodního práva evropské pověsti. Zemřel v roce 1954.

V roce 1881 byla provedena oprava školy a v r. 1882 byla rozšířena na trojtřídku. Chodily sem i děti z Říмова, Chlístova a Markvartic. V roce 1893 přestaly chodit děti z Chlístova, v r. 1894 z Říмова. I když tehdy již platila povinná školní docházka, bylo ještě v r. 1906 zjištěno v třebíčském okrese 1887 analfabetů.

Dne 15. září 1885 vyhořelo v Markvarticích 5 selských stavení s celou úrodou.

V roce 1885 pořídil farář Emanuel Sedlák nový obraz Jana Křtitele za hlavní oltář kostela od akademického malíře Vincence Neumanna z Telče a dále novou kazatelnu a obrazy křížové cesty. Zda jejich autorem je rovněž Vincenc Neumann není známo.

Do roku 1887 obhospodařoval farář farské pozemky ve vlastní režii. V tomto roce je pronajal – a to celkem 100 měřic – Františku Auerovi za 500 zlatých ročně a obdělání zbytku farských pozemků.

Na přelomu století byl u silnice od Rokytnice k Sádku, blíže k Sádku otevřen dr. Františkem Dvorským tuhový důl. Tuha se plavila a mlela v plavírně pod Sádkiem nedaleko Kojetic. Ještě před I. světovou válkou byla však práce v dole zastavena.

V roce 1905 vyhořel dům Matěje Podstránského vedle kostela.

Dne 5. srpna 1910 vznikl požár u Karla Janíka „Ve dvoře“, který zničil ještě 4 okolní domy.

V roce 1906 se začalo se stavbou silnice od stařečského nádraží k Rokytnici a Želetavy. Rokytnice tak dostala nové spojení na Třebíč. Až dosud byla v blízkosti jen „císařská silnice“ od Třebíče směrem na Předín. V roce 1910 vyhořel dům Karla Janíka na Veverce (31. října).

V roce 1911 byly farské pozemky rozpachtovány jednotlivým rolníkům. Vlastnictví fary však zůstalo zachováno i po 2. světové válce.

V r. 1926 byl kostel opraven. Opravu prováděl stavitel Antonín Králík ze Starče.

V r. 1929 byly pořízeny nové zvony: velký (278 kg), střední (170 kg), který věnovali Alois a Marie Fučíkovi a „umíráček“ (126,5 kg). Pro kapličku na Veverce darovala zvon (16 kg) Antonie Klusáková. Malý starý zvon, který nebyl v r. 1917 rekvírován, byl prodán do Telče.

V r. 1942 byly kostelu zvony znovu na válečné účely odebrány. Zůstal jen malý „sanktusník“, který byl přenesen do hlavní věže.

Dostali jsme se tak až do století dvacátého. Ukončíme zde údaje z farní kroniky i ostatních pramenů. Bohaté události tohoto století bude třeba teprve shrnout a utřídit.

Závěr

Pokusili jsme se vystopovat jaké asi byly osudy Rokytnice v minulosti. Protože až do století 16. o tom nemáme mnoho písemných dokladů, mohli jsme na ně v této době usuzovat často jen v souvislosti se známými osudy blízké Třebíče a hradu Sádka. Teprve od století 17. máme o osudech Rokytnice, zejména díky zápisům ve farní kronice, některé konkrétní, i když stále útržkovité informace. Přesto jsme takto aspoň poněkud do minulosti Rokytnice nahlédnout mohli. Popsání jejich osudů v posledních sedmdesáti letech, v období pro ni nepochybně nejdůležitější, na sebe ještě čeká. Ve stručnosti uvedme k němu aspoň toto:

Po skončení I. světové války 1914 – 1918, která si vyžádala řadu obětí i mezi rokytnickými občany a vzniku samostatné Československé republiky, nabyly v obecní samosprávě největší vliv tehdejší strany lidová a dále republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu, které se zkráceně říkalo strana „agrární“. Starosty obce se proto stali příslušníci těchto stran. Teprve v druhém desetiletí prvé republiky vzrůstal i vliv sociálních demokratů, strany národně socialistické a strany

komunistické. Značný vliv na společenský i kulturní život v obci měly v tomto období tělocvičné spolky. V r. 1919 došlo k založení Sokola a v r. 1923 se začalo se stavbou sokolovny. Později byla založena tělocvičná jednota Orel, jejímiž členy se stali především katolícky smýšlející občané a v r. 1927 došlo ke stavbě orlovny. Sokolovna i orlovna se staly nejen tělocvičnými středisky, ale i středisky života kulturního. Hrál se tam ochotnické divadlo, pořádaly se plesy a taneční zábavy i různé večírky a už v dvacátých letech se začalo v sokolovně s promítáním filmů, tehdy ještě němých. V této době došlo také ke stavbě tzv. „obecního domu“, kde byla úřadovna obecního úřadu, obecní knihovna a později tam byla přestěhována i pošta, která byla zpočátku v domě č.p. 80 Antonína Příhody a později v Sokolovně. Převážná část obyvatel Rokytnice byla tehdy zaměstnána v zemědělství, značná část se však věnovala sítářství. Sítářů bylo tehdy v Rokytnici asi 30. Postupem času narůstal i počet dělníků, kteří pracovali zejména v obuvnické továrně v Borovině. Se vzrůstajícím počtem dělníků vzrůstal i počet příslušníků socialistických stran (národně socialistické a sociálně demokratické) a strany komunistické.

Německá okupace v r. 1939 a II. světová válka sjednotila všechny občany v protiněmeckém a protifašistickém postoji. Osvobození Rokytnice dne 8. května 1945 sovětskou armádou se stalo pro Rokytnici počátkem nové etapy jejich dějin.

Prvním předsedou revolučního národního výboru v r. 1945 se stal Václav Janík, člen KSČ, který byl předsedou do roku 1946. Ve volbách v roce 1946 získala v Rokytnici značný počet hlasů strana lidová a proto byl za předsedu místního národního výboru zvolen příslušník této strany Jan Václavek. Seznam dalších předsedů je uveden v příloze č. 4/b.

Za poválečných let se Rokytnice velmi změnila. Uvedme aspoň heslovitě co se od té doby v Rokytnici událo.

Už 29.6.1949 bylo založeno Jednotné zemědělské družstvo, jehož prvním předsedou byl zvolen Antonín Blažek které začalo hospodařit na 45 ha .

V r. 1950 došlo k založení sítářského družstva „Sítóna“, které bylo v r. 1962 začleněno do Horáckého autodružstva se sídlem v Třebíči.

V r. 1955 – 1957 došlo k přestavbě sokolovny .

Nato v r. 1962 se započalo s výstavbou nového hostince, který byl dokončen a otevřen k 1.1.1964.

V r. 1962 bylo vybudováno také nové fotbalové hřiště. Brzy nato v r. 1965 došlo k otevření nově postavené mateřské školy, která až dosud byla umístěna v budově školy.

V r. 1968 bylo přebudováno veřejné osvětlení na výbojkové. V letech 1969 – 1970 byla nákladem 600 tisíc korun postavená nová prodejna potravin, otevřená dne 13.12.1970.

V r. 1970 se vyasfaltovaly komunikace v celé obci, které byly až dosud prašné.

Současně, v roce 1970, se započalo s budováním kanalizace, dokončena byla v r. 1972. V témže roce, 1972, byly postaveny šatny na fotbalovém hřišti.

Hned v příštím roce 1973 se započalo dosud s největší investiční akcí: zaklenutím potoka Rokytne a rozšířením návsi. Stavba si vyžádala náklad 7 milionů korun a byla dokončena v r. 1978. Byla provedena v 7 etapách, z nichž 3 byly provedeny dodavatelským způsobem a 4 v akci „Z“, tedy za pomoci občanů.

Současně se však v letech 1974 a 1975 postavilo nákladem 650 000 Kč koupaliště. Otevřeno bylo 5.7.1975.

V letech 1976 – 1977 se postavila prodejna průmyslového zboží. Otevřena byla v září 1977.

V téže době se provedla přístavba mateřské školy. Byla dokončena 7.11.1977.

K 1.1.1980 došlo k spojení (integraci) obcí Markvartic a Chlístova s Rokytnicí.

V témže roce se započalo s přestavbou orlovný, která byla dokončena v roce 1984. Už v roce 1983 byla do ní přemístěna pošta a v r. 1984 bylo v orlovně zřízeno širokoúhlé kino.

V letech 1984 – 1985 byl v integrované obci Chlístově postaven nákladem 1 milion 400 tisíc korun hostinec a prodejna potravin.

V roce 1987 se započalo s vyrovnáváním serpentín příjezdové silnice ve směru od Třebíče. Přestavba byla dokončena v roce 1987.

S platností od 1.9.1987 byly zrušeny školy pro 1. – 4. ročník v Markvarticích a Chlístově a děti z těchto míst začaly chodit do školy v Rokytnici.

Poslední stavební akcí, s níž se započalo byla výstavba zdravotního střediska. Začalo se s ní v r. 1987 po předchozí demolici již zcela nevyhovujícího „Obecního domu“ a od 1.1.1988 se v sousedství prováděla i výstavba Domu služeb. Tato výstavba, která si vyžádala náklad 5 mil. Kč, měla oslavit osmisté trvání Rokytnice v r. 1990.

Literatura a prameny

Základní texty jsem získal ze Státního oblastního archivu v Brně díky laskavosti dr. Lad. Doubka a dr. M. Čoupka. S překladem latinských textů mi pomohla dr. Jana Nechutová CSc. z katedry středověké historie filozofické fakulty J. E. Purkyně v Brně. Pomohly mi také informace p. Františka Kubaše z řím. kat. farního úřadu ve Znojmě – Louce a p. faráře Josefa Nádeníčka z Rokytnice n. R. S přehledem předsedů MNV mi pomohl Antonín Novák, bývalý funkcionář nár. výboru. Informace o tom, co bylo v Rokytnici po 2. světové válce vybudováno mi poskytl předseda MNV Štěpán Špaček. Všem jim děkuji za laskavost.

1990

Zdeněk Špaček

Nedávná minulost a současnost

Do těchto míst jsme tedy čerpali z brožury 800 let Rokytnice nad Rokytinou, kterou v roce 1990 sepsal rokytnický rodák JUDr. Zdeněk Špaček. Díky jeho nezměrnému úsilí se podařilo zajistit a zpřístupnit řadu informací ze vzdálené i nedávné minulosti, které spočívají ukryty v archívech.

Pokusím se tedy navázat na tuto brožuru a přiblížit Vám život naší obce po roce 1990. V této době znovuobnovené demokracie se obec potýkala, tak jako mnoho jiných obcí, s množstvím nových povinností, které bylo nutno řešit. Po navrácení budovy bývalého MNV původním vlastníkům, se Obecní úřad na čas přestěhoval do budovy kina, kde setrval do dokončení stavby nové budovy radnice, jejíž výstavba byla započata v roce 1987. K řešení byla řada problémů, které se dnes zadají být samozřejmou věcí. Tyto počáteční problémy však byly překonány nejen úsilím vedení obce ale i přičiněním ostatních občanů.

V roce 1990 probíhaly práce na stavbě budovy Obecního úřadu a stavbě inženýrských sítí Za humny. V tomto roce rovněž měla být Okresní správou silnic provedena již dříve připravovaná stavba průtahu obcí včetně chodníků směrem na Želetavu, která však již nebyla realizována. V tomto roce se rovněž měly konat oslavy 800. výročí založení obce. Tehdejší vedením obce bylo rozhodnuto, že z finančních důvodů se žádné akce k oslavám tohoto výročí konat nebudou. Po komunálních volbách dochází k osamostatnění obcí Chlístov a Markvartice.

Roku 1991 pokračují práce na stavbě Obecního úřadu a byla zpevněna komunikace od Sítiny k Veverce. Usnesením Krajského soudu v Brně byli rehabilitováni občané, kteří byli zatčeni a souzeni v souvislosti s případem „Babice“ v roce 1951.

Od roku 1992 je v provozu budova Obecního úřadu a zdravotního střediska. Byly provedeny dva vrty pro budoucí veřejný vodovod a zahájeny práce na projektové přípravě stavby.

V roce 1993 byla provedena oprava a restaurace barokních plastik na schodech ke kostelu a sochy Jana Nepomuckého u budovy Obecního úřadu.

V srpnu 1995 došlo k vykradení kostela sv. Jana Křtitele, kdy se ztratily obrazy a předměty v celkové hodnotě cca 750 tis. Kč.

Roku 1996 byla zahájena stavba veřejného vodovodu. Tohoto roku rovněž oddíl kopané slavil 55 let svojí činnosti.

Hlavní náplní roku 1997 bylo pokračování stavby vodovodu, kdy byly provedeny práce za 5230 tis. Kč.

V roce 1998 byly zahájeny přípravné práce pro plynofikaci obce. V říjnu byla provedena kolaudace vodovodu, jehož celkové pořizovací náklady činily více než 11 mil. Kč. V tomto roce byla rovněž provedena oprava fasády kostela v celkové hodnotě více než 750 tis. Kč. Z této částky bylo 260 tis. Kč vybráno na sbírkách, 200 tis. Kč činily dary a 30 tis. Kč přispěla Obec Rokytnice. V listopadu tohoto roku zemřel ve věku 78 let pan farář Josef Nádeníček.

V roce 1999 se prováděla rekultivace skládky Na Dražkách a odvodnění pod stavbou nového fotbalového hřiště u koupaliště. V tomto roce probíhala intenzivní příprava plynofikace obce. V tomto roce si občané z Veverky připomněli 100. výročí postavení kapličky a svépomocí provedli její opravu. Do obce přichází pan farář Jindřich Petruška.

Roku 2000 bylo proveden odbahnění rybníka nad koupalištěm a rekultivace skládky. Stěžejní akcí roku byla stavba plynofikace obce, která byla kolaudována v září tohoto roku. V listopadu byl založen Mikroregion Podhůří Mařenky, který kromě naší obce sdružuje ještě obce Čáslavce, Římov, Markvartice, Chlístov, Štěměchy a Předín.

V roce 2001 byly dokončeny hrubé práce na stavbě nového hřiště u koupaliště a plocha byla v srpnu oseta trávou.

V roce 2002 byly provedeny úpravy sociálního zařízení na koupališti a opravena kaplička sv. Floriána včetně instalace nové sochy, která byla v předchozích letech zcizena. 25. srpna bylo sehráno první fotbalové utkání na novém hřišti u koupaliště. Tato událost proběhla bez slavnostního otevření hřiště. Byla zahájena výstavba bytů nad mateřskou školou.

13. února 2003 převzal starosta obce dekret, opravňující užívat znak a prapor obce. V průběhu roku byla provedena rekonstrukce kanalizace v prostoru návsi a zastřešena přístavba ZŠ valbovou střechou. K 1.1.2003 získala Základní škola právní subjektivitu a její součástí se stala i mateřská škola a školní jídelna. V tomto roce byla rovněž dokončena výstavba čtyř bytů nad mateřskou školou.

V roce 2004 byly zřízeny chodníky na Veverce.

Roku 2005 došlo k zásadní úpravě vzhledu návsi, kdy nákladem cca 2,5 mil. Kč došlo k úpravě dopravních poměrů a vybudování chodníků. V tomto roce byla provedena rekonstrukce sociálního zařízení Sokolovny v celkové hodnotě 836 tis. Kč. Nového vzhledu se dostalo i areál na koupališti, kde byly nákladem cca 900 tis. Kč zřízeny zpevněné plochy a dřevěný přístřešek.

Hlavní investiční akcí roku 2006 je rekonstrukce budovy Základní školy, která si letos vyžádá náklady více než 12 mil. Kč a inženýrské sítě k nové zástavbě na Horních Dražkách.

Spolky a zájmová sdružení

1. SK Rokytnice nad Rokytnou

Fotbalový oddíl, založený roku 1941. Dříve působil jako součást Tělovýchovné jednoty Sokol Rokytnice nad Rokytnou. Oddíl se věnuje přípravě mládeže od mladších žáků po dorostence. Družstvo mužů je v současné době účastníkem soutěže I. B třídy. 1. SK Rokytnice nad Rokytnou je vlastníkem nového fotbalového hřiště na koupališti.

Tělovýchovná jednota Sokol Rokytnice nad Rokytnou

Organizace, původně sdružující všechny tělovýchovné oddíly v obci. Tato organizace vyvíjí činnost zejména pro širší skupiny obyvatel a neregistrované sportovce, Tradičními se již staly turnaje nohejbalu, velmi využívaná je posilovna v budově OÚ a nově upravený tenisový kurt s umělou závlahou. Organizace pořádá zájezdy do plaveckých bazénů, velmi oblíbenými se staly dvoudenní zájezdy do termálních lázní Podhájska na Slovensku. TJ je rovněž tradičním pořadatelem plesů a společenských zábav. Organizace je vlastníkem starého hřiště a kabin u hřbitova.

Tělocvičná jednota Sokol

Je organizací, hlásící se k původní myšlence sokolství. Organizace je vlastníkem objektu Sokolovny, který je v současné době jediným sportovním a kulturním stánkem v obci. Prostory sokolovny jsou rovněž využívány pro hodiny tělesné výchovy zdejší školy. V rámci organizace funguje oddíl stolního tenisu, který působí v okresní soutěži.

Sbor dobrovolných hasičů

Je nejstarší spolkem v obci a v současné době sdružuje cca 50 členů. Mezi jeho hlavní činnosti patří zejména spolupráce s obcí oblasti působnosti zásahové jednotky obce, údržba techniky, požární sport a požární prevence. Samotná organizace je tradičním pořadatelem společenských akcí v obci.

ČČK

Organizace Českého červeného kříže zajišťuje zejména přednáškovou činnost v oblasti zdravotní péče a poskytuje zdravotnickou pomoc pořadatelům různých akcí. Její nejvýznamnější akcí je každoroční pořádání velmi oblíbeného dětského karnevalu.

Myslivecké sdružení

Kromě tradičního výkonu myslivosti se členové sdružení zapojují do brigádnické činnosti zejména při ochraně životního prostředí. Tradiční kulturní akcí je poslední leč, konaná v podzimních měsících v sále Sokolovny.

Při výčtu spolků nelze rovněž zapomenout na hudební tělesa v obci.

Dechová hudba Davida Veleby

Seskupení muzikantů, ojedinělé počtem jeho členů, žijících v naší obci ale i svými výkony. Tato dechovka je tradičním hostem Setkání seniorů v obci, vánočních dostavení i mnoha jiných akcí v širokém okolí.

Pěvecký sbor ROSA

Pěvecké těleso pod vedení paní Jiřiny Hlouchové, složené převážně z mládeže naší obce. Soubor se zabývá převážně církevní hudbou, nejsou mu však cizí ani jiné žánry. Soubor působí na mnoha akcích i mimo naši obec, každoročně jej můžeme slyšet o vánočních svátcích na koncertě v místním kostele sv. Jana Křtitele.

Hudební skupina SESSION , YETTI ROCK

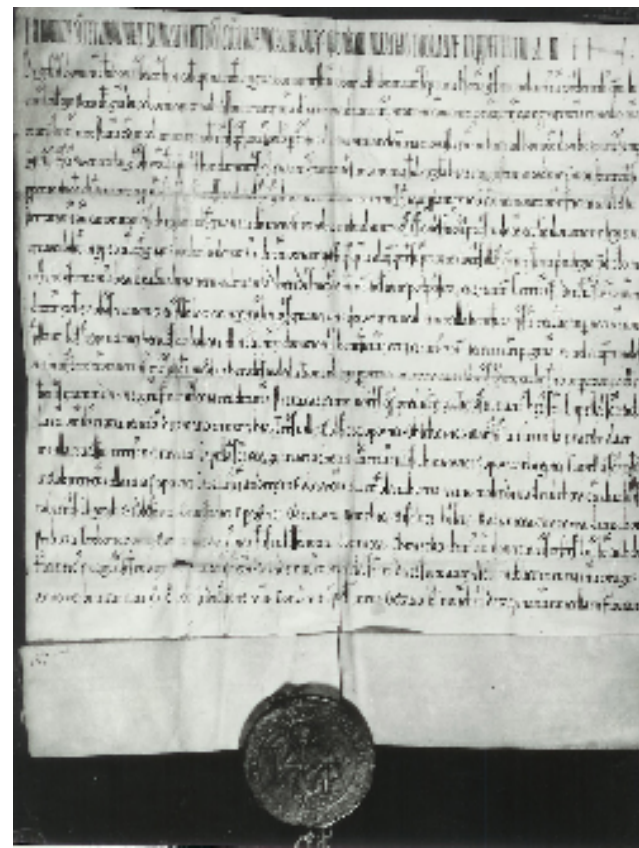
Rocková seskupení muzikantů, hrajících hudbu zejména pro mladší a střední generaci

Sbor ROSA

Příloha č. 1

Listina, kterou český kníže Otto zakládá loucký klášter

Latinský text listiny

In nomine sancte et individue trinitatis. Otto, dei gratis Beomorum dux, quondam marchio Marauię, in perpetuum amen. De gestis hominum suboriri solet sepe calumpnia, nisi linguę bonorum testium robur adhibeat aut skriptura. Norum igitur fieri volumus tam presentibus quam futuris quod ego Otto, dei gratis dux Boemorum, at nobilissima mater nostra, domina Maria, Divina inspiratione commoniti pro nostrarum nostrorumque parentum remedio animarum et ut presentis vite statum cum icolumitate nobis nostrisque successoribus pertransire divina concedat clementia monasterium in Luca ad honoram dei et beate Marie semper virginis et sancti Wenczelai gloriosi martyris a primis fundamentis construximus, statuantes, ut canonici sub regula beati Augustini et ordine

Premonstratensi perpetum ibidem deserviant et pro nostris et nostrorum successorum delictis assidue intercedent et in missis eorum propriam pro nobis commemorationem radiant. Ad sustentationem autem canonicorum, qui sub regulaci observantia deo in eodem cenovko militabunt, possessiones subscriptas in dotem ecclesia donatione legitima irrevocabilitate in perpetuum assignamus, concedimus et donamus; tali tamen tenore, quod si quisquam aliqua presumptione dotes Ilias, quasi in presenti privilegio predicto monasterio confirmamus, ab eadem ecclesia alienaverit, ad me vel ad Herodes meos, omni contradictione postposita, revertantu. Ceterum si ad usum suum et commodatetem ecclesie abbas et canonici eiusdam loci ex integro semper servaverint, quieto et irrevocabili iure illa beneficia Isis et ecclesie in perpetuum consistant. Quod si ego vel mei Herodes diabolicko instinctu nostre donationis beneficium retraxerimus et contra decreti nostri paginam re vel aliquam molestiam inferre temptaverimus, me siquidem meosque Herodes maledictione obligo perpetum ac XXX auri libras prefate ecclesie sub imperatorie dictionis examine in integrum sine misericordia redditurum. Pretaxate vero dotes quasi predictae ecclesie confirmamus, hec sunt: Capella sancti Nicholai cum omnibus et pertinentiis, decimatio in marchia, tres ville Dobsici, Popovici, Oblekovici, mansus unus in villa Pracih, alter in villa Zuassic, tertius in Mravitic, capella sancti Georgii in Strachotin cum tribus villis Chaikovici, Popovici, Chrepici, capella sancti Iohannis in Rokiten cum villa una Popovici; capella sancti Andree in Gobza cum villa et sola taberna et tunc molendino, Culchov cum duabus tabernis, Chegost, Sedlesovici, Brandsudidi, Opoyovici, Odrenovici, Nemchici, Bischici, Hiski, Rokitnicea, Brezowa, Lutochor, Prilucena, Trebonchovici, Domamile, unus mansus in Lissenouic, Lodinicea, Chrauzko. Humus autem donationis testes hii sunt adhibiti: Heinrichus Pragensis et Kaym Moraviensis episcopi, Wladimirus et Brecislaus frater eius, ducei Morauiie. Actum publice in curia nostra Prage, anno verbi incarnati MCXC, indictone VIII, concurrente VII, epacta XXIII, octavo Kalenda novenbris. Data per manum cancellarii Floriani.

Volný překlad zakládací listiny kláštera Louka

Ve jménu svatého a nerozdílného Trojice, Otto, z Boží milosti kníže český, kdysi markrabě moravský, na věky amen. O lidských činech často vznikává nejistota, nepropůjčí-li jim pevnou trvanlivost výpověď dobrých svědků nebo psaný záznam. Chceme tedy učinit známým jak těm, kteří nyní žijí tak i budoucím, že já Otto, z Boží milosti kníže český a nejvyšší matka naše Paní Marie, upamatování božským vnučením pro záchranu duší svých i našich rodičů a aby boží milosrdenství dovolilo nám i našim nástupcům přejít bez úhony stav současného života, vybudovali jsme od prvních základů ke cti Boží a blažené paní Marie vždy panny a svatého Václava slavného mučedníka klášter v Louce, ustanovujeme, aby kanovníci pod řeholí svatého Augustina a v Premonstrátském řádu stále tam sloužili a přimlouvali se stále za poklesky naše i našich nástupců a připomínali nás ve svých mších. K vydržování pak kanovníků, kteří v dodržování

řehole v tomto klášteře budou sloužit, jako věno kláštera neodvolatelně na věky připisujeme, postupujeme a dáváme řádným věnováním níže uvedené statky; avšak v takovém znění, že kdyby někdo z nějaké osobitosti tyto dary, které v tomto privilegiu řečenému klášteru potvrzujeme, tomuto klášteru zcizil, vrátí se mně nebo mým dědicům bez jakýchkoliv námitek. Jestliže však k užítku svému a k prospěchu kláštera budou opat a kanovníci, tohoto místa v celistvosti stále uchovávat stálým a neodvolatelným právem tyto dary, budu při nich a při jejich klášteru navždy stát. Kdybych ale já nebo moji dědici z ďábelského vnučení vzal zpět dobrodiní mého daru a chtěl jít proti znění svého rozhodnutí anebo se pokoušel vnést nějaké potíže, sebe a vpravdě i své dědice věčným prokletím zavazuji, abych 30 liber zlata předřečenému klášteru pod zkouškou císařské přísnosti bez milosrdenství navrátil. Zmíněné dary, které řečenému klášteru potvrzujeme jsou tyto: Kaple svatého Mikuláše se vším co k ní přísluší, desátek v hrabství, tři vesnice Dobšice, Popovice, Oblekovice, jeden lán ve vesnici Pračice, jiný ve vesnici Zuassic (Načeratice?), třetí v Mramotících, kaple svatého Jiřího ve Strachotících se třemi vesnicemi Čejkovice, Popovice, Křepice, kaple svatého Jan v Rokotné s jednou vesnicí Popovice, kaple svatého Ondřeje v Hobzí s vesnicí a jedinou hospodou a jedním mlýnem, Culchov s dvěma hospodami, Chegost (Čehošť?), Sedlešovice, Bransudice, Pokojovice, Odrovice, Němčice, Byšice, Hiski (Český?), Rokytnice, Březová, Litoň, Příluky, Trebonchovice, Domamile, jeden lán v Lesonicích, Loděnice, Kravsko. Tomuto pak darování byli tito svědci přibíráni: Jindřich Pražský a Kaym Moravský biskupové, Vladimír a jeho bratr Břetislav, knížata Moravská. Učiněno veřejně na dvoře našem v Praze roku po vtělení Slova 1190, v indikci VIII., concurrentě VII., epaktě XXIII., osmého dne před listopadovými kalendami. Dána rukou kancléře Floriána.

(Na listině je zavěšena hedvábnými nitěmi žluté a červené barvy okrouhlá pečeť bílého vosku, která má rozměr délky 85 mm. Na jedné straně pečetě je vyražena postava stojícího muže, oblečeného v tunice, který drží v pravé ruce praporec, levou se opírá o štít. Kolem je nápis: OTTO DI GRA DVX BOEM (OTTO DEI GRATI KNÍŽE ČESKÝ). Na druhé straně pečetě je muž, sedící na křesle, jehož hlava je ozdobena svatozáří, levou rukou se opírající o štít, v pravé držící praporec. Nápis kolem: PAX OTTONIS IN MANU S. VENCESLAI (překlad: Mír Ottův v rukou svatého Václava). Poznámka: Podle římského kalendáře připadaly „kalendy“ na první den v měsíci. Osmý den před 1. listopadem (listopadovými kalendami) je 25. říjen. Tímto dnem je tedy listina datovaná.

Příloha č. 2

Volný překlad dopisu biskupa Roberta k potvrzení patronátního práva a desátků kostelů kláštera Louka

Ve jménu svaté a nerozdílné trojice. Já, R., Olomoucký biskup, opatu Louckému a jeho bratrům. Protože patří naší prozíravosti o ty se starat, kteří si méně vědí poradit a kolem nábožných mužů dílo zbožnosti všude rozšiřovat, událo se nám, aby církevní obročí, která opat a bratři jeho až dosud nepatřičným způsobem měli v držení, z naší moci a způsobem patřičným byla posílena a upevněna. A tak právo patronátní, které měl nad kostely z dovolení knížat, rytířů nebo jiných laiků a také kostely s desátkami, jichž jsou tato jména: kostel Chatov, kostel Diakouich (Dyjákovice?), kostel v Gobze (Hobzí?), kostel v Rokytnici, kostel v Olexovicích, kostel v Domamili, kostel v Loděnicích, kostel ve Znojmě, které dříve drželi jakoby přes ruce laické bez opatření jakéhokoliv souhlasu našich předchůdců a proto jakoby jste se takového nesprávně získaného práva napříště odřekli, jim potvrzujeme. Potvrzujeme jim také desátky nám náležející z vesnic k oněm kostelům patřících, které jsou vlastnictvím kláštera; o kterýchžto desátkách obecný lid měl zato, že patří proboštví Boleoslavskému, které naši předchůdci drželi po mnoho let a my nyní držíme. Opat ať představí biskupu vhodné osoby, které od něj převezmou péči o duše, jsouce odpovědní biskupu ve věcech duchovních, opatu však ve věcech světských. Chceme pak, aby opat vybíral příslušné desátky od svých farníků a odpůrce, pokud by nepřišli k rozumu, aby prohlásil za exkomunikované. A aby nemohli být v těchto věcech ode dneška obtěžováni, tento list našeho potvrzení jsme dali opatřit naší pečeti.

(Na originále visí na lněných nitích zbytky dvou pečeti, zhotovených z přírodního vosku. První pečeť patřila kostelu Olomouckému, druhá byla Roberta, biskupa Olomouckého. Privilegium s týmiž slovy jest opatřeno písmeny Gregora de Crescentia, apoštolského legáta, dáno dne 5.března 1222. Tato listina nemá časový údaj avšak zdá se být vydána téměř v témže čase).

Poznámka: Listina vydána cca 1220.

Příloha č. 3

Přehled rokytnických farářů od r. 1619 do r. 1949

Kněží premonstráti:

1. Jakub Fridrich Cossarius
1619 – 1668	6. Kristián
1687 - 1688
2. Hugo (příjmení neznámo)
1668 – 1672	7. Konstantin Zeman (podruhé)
1688 – 1700 (pohřben v kostele)
3. Jan Radoch
1672 – 1675	8. Gerard Žlutický
1700 - 1714
4. Ludolf Mizoch
1675 – 1678	9. Ludvík Antonín Továra
1714 - 1718
5. Konstantin Zeman
1678 – 1687	10. Konstantin Šlechta
1718 - 1726

Světští kněží:

11. Jan Hyacint Pekárek – Konstantin Šlechta odešel do Miroslavi	1726-1732
12. Jan Tettauer – pohřben v kostele	1732-1735
13. Jan Filip Vistal	1735-1747
14. Jan Karel Paleček – odešel do Starče	1747-1763
15. František Bystřický – pohřben na hřbitově za vsí	1764-1791
16. Antonín Svoboda – pohřben na hřbitově za vsí	1791-1807
17. Ludolf Antonín Jakub	1808-1815
18. František Saleský Ptáček	1827-1850
19. Jan Dobřinský	1850-1855
20. Josef Příbyl – pohřben v Rokytnici	1856-1871
21. František Persch	1856-1871
22. Vojtěch Karásek	1871-1884
23. Emanuel Sedlák	1885-1901
24. František Diviš	1901-1902
25. Josef Buchta	1902-1914
26. František Bajer	1915-1927
27. Stanislav Lakomý – pohřben na hřbitově před hlavním křížem	1928-1949
28. Jan Bula – kaplanem od r. 1945, dne 20.5.1952 vykonán nad ním rozsudek smrti Státního soudu v Brně v souvislosti s „babickými událostmi“	1949-1951
29. Jaroslav Kampf	1951-1953
30. Jaroslav Krejčí	1953-1954
31. František Nosek	1954-1974
32. Antonín Sporer	1972-1982
33. Josef Nádeníček	1982-1998
34. Jindřich Petrucha	1999

Poznámka:

Podle zjištění faráře Josefa Nádeníčka patřovalo k rokytnickému kostelu celkem 32 obcí a to: Výčapy, Kojetice, Markvartic, Mikulovice, Římov, Újezd, Kněžice, Časlavice, Kocanda, Lukov, Bolíkovice, Štěměchy, Čechočovice, Hvězdoňovice, Domamil, Loukovice, Pokojovice, Martínkov, Chlistov, Cidlina, Lesonice, Šebkovice, Stařeč, Markvartičky, Babice, Sádek, Milovice, Okříšky, Předín, Litoňov, Veverka, Kynice.

Od roku 1670 se počet těchto obcí, popř. osad postupně tenčí.

V Rokytnici se narodili a sloužili primiční mši svatou tyto kněží:

- Karel Hobza – primice v r. 1917 (nar. 1893, zemř. 1977)
- Josef Souček, č. 102 – primice 6.7.1974
- Jaroslav Svoboda, č. 6 – primice 7.7.1990

Příloha č. 4/a

Někteří rokytničtí rychtáři, purkmistři, starostové, rektori, řídící (ředitelé), učitelé školy

Rychtář byl ve feudální době úředník, dosazovaný vrchností. Měl nižší pravomoc správní a soudní.

Purkmistr byl představený obecní samosprávy.

Učitel, který současně i školu řídil se nazýval rektor. Míval pomocníka. Vykonával zpravidla i funkci varhaníka a až do r. 1887 také ohledával mrtvoly (dohlížitel mrtvých) určoval příčinu smrti a vystavoval ohledací listiny. Teprve od r. 1888 prohlížel mrtvoly lékař.

Rychtáři, purkmistři, konšelé:

1654	rychtář Jiřík
	purkmistr Marek
1656	purkmistr Bárta
1682	rychtář Matěj Chromý
1685	iudex (soudce-rychtář) Ondřej Čoupek
1695	rychtář Tomáš Suchna
1697	rychtář Tomáš Suchna
1700	rychtář Václav Piálek
1702	rychtář Václav Piálek
1715	rychtář Matěj Machovec
1729	konšel Pavel Svoboda
1730	konšel Pavel Svoboda
1750	rychtář Pavel Svoboda
1852	starosta Pavel Musil
1865 – 1887	starostové František Vejmelka
	František Nováček
	Tomáš Nováček

Rektori, řídící, ředitelé školy, učitelé:

1649	Andreas Wenceslaus Mirowicenus, rektor
1659	Joanes Seelinger, rektor
1750	Vojtěch Krumlyt, rektor
1801	Kučera, učitel
1852	Jan Kučera, učitel
1862	Jan Kučera, učitel (také dohlížitel mrtvých)
1866	František Krška, učitel
1866	František Kopeček, učitel
1910	N. Svoboda, řídící učitel
1918	Josef Foit, řídící učitel
1929	Bohumil Jonáš, řídící učitel
1940	Kamil Hutař, řídící učitel

1948	František Vybíral, řídící učitel
1965	Mirko Špaček, ředitel
1979	Luboš Chaloupka, ředitel
1983	Marie Kovářová, ředitelka
1989	Marie Štveráčková, ředitelka
1992	Mgr. Zdeňka Chaloupková

Příloha č. 4/b

Starostové v Rokytnici po r. 1918

Do r. 1925	Krátký František
1925 – 1932	Fučík Alois
1932 – 1935	Nováček Cyril
1935 – 1940	Jonáš Bohumil
1940 – 1942	Machovec Herman
1942 – 1945	Zerzánek Augustin

Předsedové Místního národního výboru v Rokytnici od r. 1945

1945	Janík Václav
1945 – 1946	Přemyl Antonín
1946 – 1948	Václavek Jan
1948 – 1949	Přemyl Antonín
1949 – 1950	Auer Jan
1950 – 1951	Kopečný František
1951 – 1952	Blažek Antonín
1952 – 1954	Fučík Stanislav
1954 – 1955	Hrůza Cyril
1955 – 1957	Kopečný František
1957 – 1960	Veselý Ludvík
1960 – 1964	Weigner Jan
1964 – 1970	Dokulil Antonín
1970 – 1990	Špaček Štefan

Starostové obce po roce 1989

1990 – 1994	Ing. Svoboda František
1994 – 1998	Piálek Josef
1998 – 2002	Ing. Václavková Věra
2002 –	Herbrych Josef

Předsedové Jednotného zemědělského družstva v Rokytnici

Blažek Antonín, 1949, první předseda
Auer Jan
Nováček Cyril
Zvěřina Karel

Ing. Jirovský
Zvěřina Karel
Souček Jan
Týma Boh.
Ing. Klusák Vlastimil
Ing. Bednář Karel
Ing. Kučera Vladimír
Jan Nosek (poslední předseda ZD)

Příloha č. 5

Výpis z knihy Melchier Kleiner: Series Foundationis Lucensis (Historie založení Louky) o sporu pánů z Heraldic s klášteřem Louckým o Roketnici (1385 -1392)

„Ita dum Ulricus et Ioannes de herolti, fratres armigeri in villa Rotikil nunc Roketnice et Pokojovitz injuriose desaevirent, ne damno in dies emergenti, Monasterium malora pateretur incommoda, sedem Pontificiam literariorum addit Praesul, exposito reverentem injuriantium insultu; quo factum, ut Pontifex summus archiepiscopo Pragensia, episcopo Pennensi aliis que auctoritatis Ecclesiasticae viris negotium commendaret, quorum conatu Armigeri antefati comprimerentur, tutaque deinceps possessio Lucae eveniret.“

Volný překlad:

„Když tedy Oldřich a Jan, rytíři-bratři, ve vsích Roketnici a Pokojovicích bezprávně byli zuřili, aby škodnou co den rostoucí klášter větších pohrom neutrpěl, obrátil se představený písemně k papežské stolici, vylíčil pokorně bezprávě napadnutí. Tím se stalo, že nejvyšší pastýř arcibiskupu pražskému, biskupu pennenskému a jiným autoritám církevním záležitost tu doporučil, aby jejich vlivem rytíři nahoře jmenovaní byli pokořeni a majetek kláštera luckému úplně byl zajištěn.“

Příloha č.6

Předání dekretu k symbolům obce

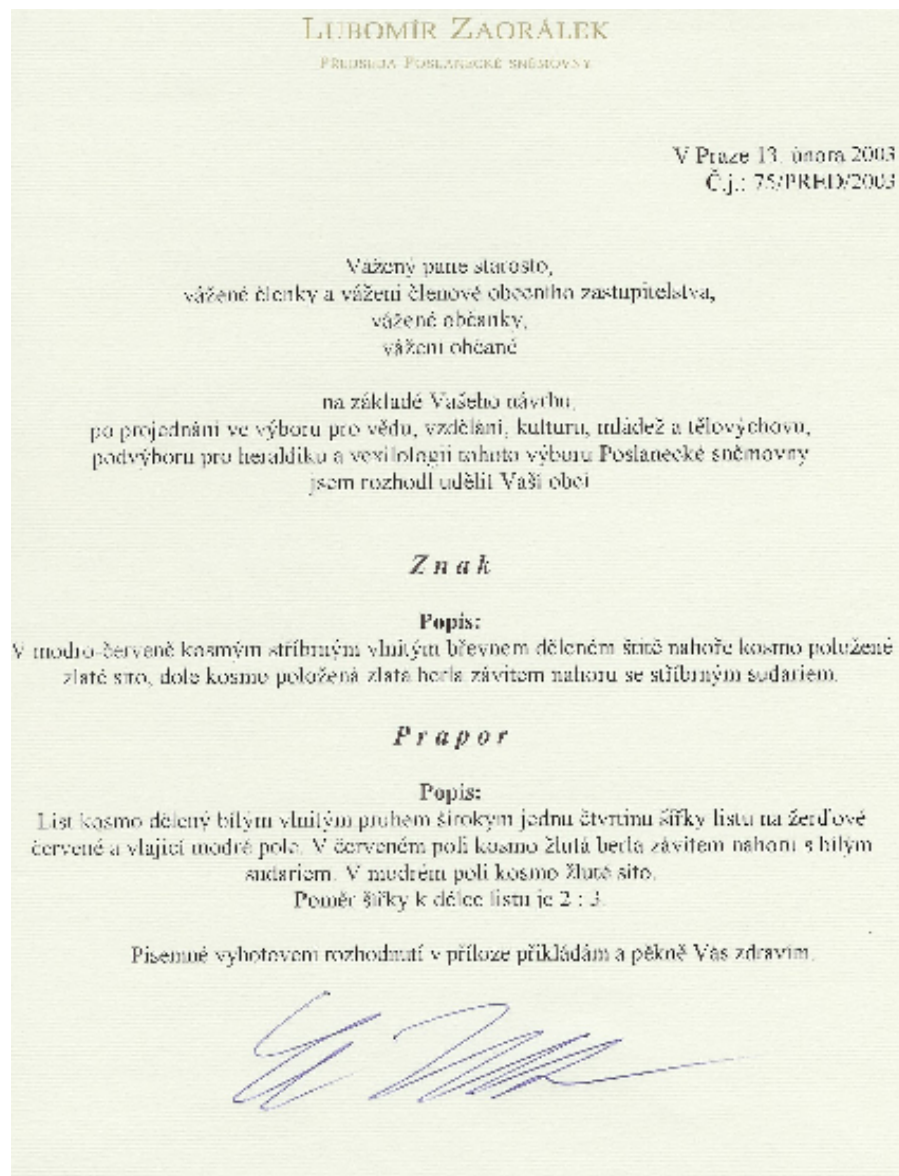

Dekret ke znaku a praporu obce přebírá starosta obce Josef Herbrych z rukou předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR Lubomíra Zaorálka a místopředsedkyně sněmovny Miroslavy Němcové.

Vysvětlení symboliky znaku obce

Pohlédneme-li zleva doprava, spatříme zlatou berlu, vyjadřující řád premonstrátů, do jehož vlastnictví obec patřila ve 12. století, odkud jsou první zmínky o ní, v zakládací listině louckého kláštera z roku 1190. Stříbrná, klikatící se stužka uprostřed značí zde pramenící řeku Rokytnou. Horní symbol ve znaku připomíná dnes již zašlou slávu rokytnického sítařství

Udělení znaku a praporu obce

Základní informace o obci:

Rozloha katastrálního území obce	807 ha
Počet obyvatel obce	854
- z toho: dospělí	700
muži	349
ženy	351
děti	154
chlapci	72
dívky	82

Vybavenost obce:

Plynofikace ☒	Veřejný vodovod ☒	Kanalizace s ČOV ☒
Škola 1.-5. r ☒	Pošta ☒	Knihovna ☒
Zubní lékař ☒	Praktický lékař ☒	Dětský lékař ☒

V obci se dále nacházejí dvě prodejny potravin, prodejna průmyslového zboží a dvě restaurace. Jedna z nich je umístěna v areálu koupaliště. V tomto areálu se rovněž nachází fotbalové hřiště, které je ve vlastnictví 1. SK Rokytnice nad Rokytinou.

Další sportovní vyžití nabízí občanům a návštěvníkům obce Tělovýchovná jednota Sokol, která pronajatých prostorách OÚ provozuje posilovnu a v prostoru sokolské zahrady antukový tenisový kurt s umělou závlahou.

Zejména k pořádání společenských akcí slouží Sokolovna, náležící Tělocvičné jednotě Sokol.

Výčet pravidelně pořádaných akcí v obci:

Ples Tělovýchovné jednoty	Ples Sboru dobrovolných hasičů
Masopust (průvod masek obcí)	Dětský karneval
Pout' (7. neděle po neděli velikonoční)	Pout'ové odpoledne s dechovkou
Setkání seniorů	Vánoční dostaveníčko na návsi

V průběhu roku se rovněž pořádá řada sportovních a kulturních akcí, o jejichž konání můžete být informováni prostřednictvím www.rokytnicenadrokytnou.cz v sekci Kalendář kulturních a sportovních akcí.